

Tom Lanoye

**DIPLO
DOCUS
DEKS**

**TRIOMF DER
ARCHEOLOGIE**

Diplodocus Deks.

Triomf der archeologie

Tom Lanoye

Dramatis Personae

de gemeenschap

Vera Mettepenning	boerin en weduwe
Liliane Delcourt	vermoedelijk gescheiden zakenvrouw
Inge Vanhoorebeek	alleenstaande winkelierster
Daan De Greve	bruggepensioneerd leraar en voorzitter der heemkundige kring
Rob De Wulf	gescheiden boekhouder en duwer van de lijst Gemeentebelangen
Luc Brouwers	garagist en vrijgezel
Steven Herbots	jonge vader en tolk bij het Europees Parlement

de buitenstaanders

Saïd Matthyssen	projectontwikkelaar
Wivina Passemier	langstlevend kadaster van liefdes en laster

Het toneel is in de Vlaamse Ardennen,
in een dal tussen de Groeneberg en de Bruineberg.

'A few more years
of developing,
and we won't even
have to dig anymore.'
'What's the fun in that?'

(Jurassic Park, Steven Spielberg)

Deel 1

Acht

*Op de achtergrond een antieke stoeltjeslift en/of het skelet van een soort dinosaurus.
Met uitzondering van Matthyssen, Herbots en De Greve, bevinden alle personages zich al op het speelvlak.*

- LILIANE *(doolt rond; ze trekt een schrijntje op wielen voort, met daarop de beeltenis van een jongeman; soms knielt ze ervoor neer; ze heeft verwarde haren en is de tranen nabij)*
Waar ben je? Jij hebt mij verlost. Maar niet iedere verlossing is een bevrijding.
Jij hebt mij vernietigd. Door jou ben ik geworden wie ik ben. Dit hoopje chaos. Liliane Delcourt?
Bestaat niet meer. Ik leef nog maar dat is al. Ik verga waar ik sta – ik sterf al als ik denk aan jou.
Dus: elk moment. Ik sterf als ik jou zie. Dat is: constant. En toch is dat mijn enige plezier.
- WIVINA *(in een rolstoel; met geluidsversterkte, krassende stem)*
Nooit zien wij verder dan de Bruine- en de Groeneberg. Wij leven in hun dal.
Toch zijn geen gronden rijker dan de onze.
Niet aan percelen, klaar voor bouw of pacht.
Niet aan petroleum of mineralen.
Maar aan memorie. Aan bestaansbewijzen van wie dit stukske korst hebben bewoond alvorens er ook zelf in te verdwijnen.
Met lief en leed. Begeerte. Hevig streven.
Ons werken met de elleboog. Ons lijden.
Vandaar ook dat de aarde hier wat golft – élk landschap is ook maar de spiegel van een zee van zand. En lijk de lichtmatroos vermoedt geen wandelaar onder zijn voeten dat diepe, duiz'lingwekkende heelal waar schatten wachten. Sombere geheimen. Wormen. En hier en daar een oude bom.
- ROB *(naast een rolwagentje vol ringmappen, archiefdozen en een zakje rijst; tot Inge Vanhoorbeek, zelf in kitscherig bruidsornaat)*
Niets dan kinderwagens vol waterkoppen en mongolen wens ik u.
Betonrot aan alletwee uw eierstokken. Twee tetten waar ge al na uw eerste misgeboorte zelf op loopt te sjotten bij het winkelen in de Aldi. *(hoofdknik naar de bruidegom)*
Hem moogt ge hebben lijk hij is. Na een week steekt gij hem tegen, na een maand poept hij op een ander, na een jaar heeft hij u alletwee plat geruïneerd.
Komt dan niet zagen dat ik u niet verwittigd heb. Ik ken hem, wij hebben in dezelfde schoolbanken gezeten. Hij is van niet één vereniging lid, heeft meer schulden dan hersens, bij beleggen denkt hij aan boterhammen, pensioensparen kent hij nog niet uit de boekskes, en uw eigen boeken zien er ook al niet fameus uit als ik ze eens naar waarheid in zou vullen – wat gaat ge zonder mij ooit doen? Doet nu maar voort met hem.
Ik ben de droogpruim, hij is de speciale. Heel speciaal. Overal buiten gebonjourd.
Voor de RMZ en de ziekenbond bestaat hij niet eens. Hij is godverdomme de eerste illegaal die hier geboren is. Dat hadden we nog niet, een illegaal van bij ons. Volgde ik mijn hart, ik smeed die zak rijst naar u zonder hem open te doen.
- LUC *(naast Inge; in een sleetse smoking; proest)*
Ik heb altijd gezegd dat gij geen fantasie hadt, Rob. Nu doe ik mijn hoed af.
Een getuige die zélf zijn bruidskoppel uitschijft? Voor ze de kerk in gaan?
Dát noem ik een origineel cadeau.

INGE *(met haar ogen draaiend)*
Hij meent dat, Luc.

LUC Hij meent dat niet. Gij? Gij zijt een echte vriend, gij. Wat een cadeau!

ROB Ik was eerst zinnens te verkassen, het niet aan te moeten zien.
Maar mij krijgt ge niet weg. *(jankt bijna)* Ik blijf!

LUC En ik die schrik had dat mijn trouwerij een stijve bedoening zou worden!

ROB Om te zien hoe dat ge, ouder wordend alletwee, van pure nijd zult krabben in de grond,
en nog zult wroeten in mekaar – twee scharrelvarkens zonder eten.
Van dat gezicht wil ik genieten tot mijn laatste snik.

INGE Robke... Morgen, als gij nuchter zijt, zit ge op uw knieën te janken dat ik u moet vergeven,
of erger: u moet kussen. Of mij op z'n minst een voetmassage moet laten zetten.

LUC Een vóetmassage? Gij, bij haar? *(lacht)* Merci, hè. Alletwee.

INGE Sommige venten hebben nu eenmaal het sex-appeal van een dwergkobold met een bril op en met
haar op zijn rug. Leert ermee leven, Rob. Zo erg is dat niet, voor iemand gelijk gij.
Ge zijt een brave mens en een goeie vriend maar in alletwee die zaken hebt ge wat weg van een
tiran. Er zijn ergere dingen dan de liefde. Ik zeg dat in de eerste plaats als vrouw.
Op een bepaald moment moet ge uw leven in handen nemen of het slaat onder u weg gelijk een
moto op een autostrade. Bekijkt het eens van mijn kant? Ik doe nu al een deel van Luc zijn was
en plas, ik kook voor hem een paar keer in de week, en plat gezegd: ik zét hem af en toe een pijp.
De nadelen van het huwelijk heb ik al, wat zou ik er de weinige voordelen niet op de koop toe
bijnemen. En als ik moet kiezen tussen kinderen van hem of opdonders van u?
Hij zal niet naar hen omzien, akkoord, maar gij maakt er neurastheniekers van.
Met uw gedram, uw twintig vergaderingen daags, uw lijstjes, uw connecties,
heel uw 'verenigingsleven'. Mij maakt dat bang, het verenigingsleven.
Al dat samenkoeken met mekaar? De mens is niet gemaakt om in groep te leven.
Het is al moeilijk genoeg met twee.

ROB Inge, ik stond altijd klaar voor u alleen.
Daarom blijf ik ook.

INGE Ge blijft omdat ge vindt dat ge recht hebt op mijn lijf in ruil voor de boekhouding van één
boetiekske waar ik misschien volgende maand al mee stop – ik zal genoeg om handen hebben
in Luc zijn garage.

ROB Stóppen? Hier is uw vorig boekjaar, Inge. Komt het halen.
(opent ordners en archiefdozen, schudt ze leeg, gooit documenten in het rond)
Hier het jaar daarvoor, voilà. Het jaar daarvoor en de jaren daarvoor: hier!
Hier ligt Boetiek Vanhoorebeek, in al haar glorie.
Komt en trapt erop, hier ligt mijn ziel. Of nee. Mijn ziel is zoveel groter.
Hier: de notulen van kaartclub Den Druiventros en van huisvestingsmaatschappij De Rooie Steen.
Verslagen van de turnkring Eikels Worden Bomen. Het ledenbestand van de duivenmelkafdeling
Blauw Geschelpde en de christelijke middenstandsvereniging Ramkraak Nee.
Dossiers en protocollen van de Lijst Gemeentebelangen, balansen van de Société Anonyme
Téléphérique Ardennes Flamandes, reisverslagen van bejaardenhome Arcadia, kasboeken van
de wafelslagen van de mindervalide scouts. Hier, zie! Trapt erop. Voilà.

LUC *(verontrust)*
Nu begin ik toch ook te denken dat hij het meent.

STEVEN *(op in dure jeans en T-shirt; verhuisdoos in de handen)*
Mannen? Ik kom iets doen waar ik heel slecht in ben.
God ja, er is zoveel waar ik heel slecht in ben, dat besef ik ook wel.

Dat besef is misschien mijn enige talent. Maar kom, genoeg over mijzelf. Fabienne en de kindjes zitten al te wachten in de vrachtwagen. *(ontroerd)* Ik zou willen dat jullie goed beseffen dat wij jullie ongelooflijk hard gaan missen. Maar wij hielden het niet vol. We waren juist op het platteland komen wonen voor de rust. Onthaasting. Vriendschap die je alleen vindt op de boerenbuiten. Op den duur kostte het ons zo veel moeite om hier rust te vinden dat we er overspannen van zijn geraakt. Elke dag drie uren in die file. In de winter bang voor ijzelplekken, in de zomer uitgescholden worden door ons open raampje. Voor en achter: kettingbotsingen, of erger: carjackings. Ik zie het óns al overkomen. Midden op de Grote Ring natuurlijk. Sleutels afgeven, Volvo weg, Blacky en de kindjes nog op de achterbank. Fabienne kan dat niet meer aan. En ook de kindjes klagen. Hier wonen alleen oude mensen, zeggen ze. Geef ze eens ongelijk. Ze vinden hier geen vriendjes. Maar ik kom nog wel eens langs, mannen. Met de fiets. Als het goed weer is.
(wil weggaan, draait zich om)
Inge? Hou je taai, oké? Jou ga ik missen.

LUC Waar heeft die paljas het over?

INGE Het zijn uw zaken niet.

LUC We trouwen. Dan worden uw zaken die van mij.

ROB Dat zal ze rap genoeg ondervinden.

STEVEN *(aangedaan)*
Inge?

INGE Laat het verleden verleden zijn en maakt u niet te veel illusies.

LUC Allez? Tof.

STEVEN Is dit jouw laatste woord, jouw effectief adieu?

INGE Niet alles wat is ondergesneeuwd, is de moeite van het oprakelen waard.

STEVEN Oprakelen? Ik ben toch geen stuk stront.

LUC Ik zou er niet te veel geld op inzetten, makker.

ROB Inge, ik stond altijd klaar.

DAAN *(op; vertrekkensklaar: wandelschoenen, rugzak, pijp)*
Vrienden! Het zal u verbazen maar ik verlaat u. De heimat die mij verwekte, de taal die mij zoogde, de gemeenschap die mij kneedde — ik snijd ze alle weg, zoals de boomgaardier de aangetaste takken van zijn schoonste pruimelaar. U mag dat persoonlijk nemen zo u wilt, dan weet u hoe ik mij voel. Met veronachtzaming van gezin en gezondheid heb ik mij, sinds mijn vervroegde pensionering zelfs fulltime, toegelegd op het in kaart brengen van onze normen en hebbelijkheden, sinds de tijd van onze vroegste voorzaten.

LUC Vóorzaten?

DAAN Voorzaten, ja. Uw respect daarvoor is nihil. Geen nood! Van nu af leg ik mij toe op de Balinese gamelantraditie en de huwelijks ceremoniën op héél Indonesië. Penningmeester De Wulf? Schrap mij als voorzitter van heemkundige kring De Tweelingbergen. Hef mijn levenswerk maar helemaal op. Ik zie niet in wie mij op zou volgen.

INGE Ik zie niet in wie zou willen.

ROB Heemkundige kring? Dat is een klein, mijnheer De Greve.
(*leeft de laatste archiefdozen*) Hier! Voilà.

LUC (*wijzend op Daan*)
Gij hebt hier niet toch ook iets mee te maken?

INGE Voor wie neemt ge mij? Boetiek Vanhoerenbeek?

STEVEN Wat heeft mijn aanwezigheid dan betekend, Inge?

LILIANE (*tot het schrijntje*)
Jij had gelijk. Hoe konden wij ons zo vergissen?

ROB Veeg ik mijn zolen eraan af of doet ge liever alles zelf, gelijk altijd?

DAAN Handel naar believen, mij laat het Siberisch koud. Vaarwel! (blijft)

LUC (*maakt vlinderdas los*)
Ik krijg ineens wat minder goesting om te trouwen. (*wil weggaan*)

INGE Het is nu of het is nooit! (*Luc blijft*)

VERA (*staat op, met een tot strop geknoopt touw in de handen*)
Kom. 't Is ál gedaan, 't is ál gezegd. Veel viel er niet te zeggen, hoe dan ook.
Sinds mijn elfde heb ik althans niets nieuws gehoord. Het laatste was: 'Bijt op uw tanden, meiske, en doet normaal.' Ik weet nog altijd niet of dat een gouden raad was, of juist niet.
Maar het kan mij niet meer schelen. Dat is het voordeel aan de ouderdom. De ballast valt weg.
Niets weegt nog zwaarder dan de dons van een vers kuiken.
(*legt de strop om haar nek*) Heel mijn leven geboerd, zoveel schoon akkerland moeten zien veranderen in wat anders. In potpolder of zoute schorren, in reservaten voor futen en kluten, duwdokken of blokken van Amelinckx. Het wordt tijd dat grond weer grond mag zijn.
En wat ben ik zelf, tenzij een meter en half zand? Ik heb daar geen moeite mee.
Er is weinig waar ik nog moeite mee heb. Heel weinig.
(*verhangt zich; dat gaat moeilijk: ze rochelt en stuiptrekt*)

LILIANE (*tegen het schrijntje*) Waar ben jij toch?

ROB Trapt erop, hier ligt mijn ziel.

DAAN De woorden uit mijn mond.

LUC (*trekt zijn smokingjasje uit*)
Ik heb ineens zo'n goesting in een pintje.

INGE Hebt niet het lef!

LUC Een Leffe? Dat mag ook.

VERA (*stikkend, nauwelijks verstaanbaar*)
Zo weinig.

LILIANE Hoor je ons nog?

STEVEN Dit is een doodssteek, Inge.

ROB Ik blijf!

DAAN Adieu dan, volk!

STEVEN Ik had hier net zo goed niet kunnen wonen, die vijf jaren.

VERA *(stikkend)*
Zo weinig.

LUC We kunnen al evengoed niet trouwen, wat is de zin?

INGE Als iets geen zin heeft, kunt ge het evengoed wel doen.

LILIANE Hou je ons nog in de gaten?

STEVEN Tot ziens dan maar. Ik ken mijn plaats.

ROB Met geen stokken slaat ge mij hier weg.

DAAN Ik ga!

ROB Ik blijf!

LUC Ik ga naar huis!

INGE Gij blijft hier!

WIVINA *(tot bij de stikkende Vera gerold, haar doodstrijd beijkend)*
Alleen de toekomst laat zich raden. Accurater
dan ons verleden zich ontleden laat: *(wijst op Vera)*
wat komt, ligt voor de hand. Wat wás, verwacht.
En toch heerst de religie der historie.
Dat grenzeloos geloof in al wat valt
onder bevoegdheid van mijnheer notaris:
men leest een boek, een bijbel, en men gaat
van wat daar staat meer uit dan van wat waar is.
Ook wetenschap is in dat bedje ziek.
Men vindt één kaak en denkt het beest erbij
dat veertigduizend jaar geleden beet.
Men fantaseert zijn geur, zijn kleur, zijn kreten
— toch weet geen een hoe het moet zijn geweest
voor wie erdoor uiteen werden gereten.

VERA Zo weinig... *(sterft, stilte)*

(allen af, behalve Wivina, Vera en Liliane)

LILIANE *(tegen het schrijntje, op het voortoneel)*
Misschien moet ik naar Mexico verhuizen. Daar is een uitvaart een feest.
Een fiësta met orkestjes en tortilla's en tequila. *(streelt de beeltenis)* Nee.
Ik wil mij hier laten vermorzelen. Dag na dag een beetje meer geplet, tot ik totaal verpulver.
Maar zolang dat duurt, leeft jouw naam op iemands lippen voort. Eén mond volstaat — de mijne.
De weerklank van één naam — de jouwe. Meer heeft vergelding niet van doen. Matthyssen?
Jou roep ik aan! *(af, met schrijntje)*

Zeven

- VERA *(weer levend, maakt zich los, kwaad)*
Waar blijft die Matthyssen? Afspraak is afspraak. Met altijd al die changementen hier!
We zijn nog niet goed begonnen en ik kan al niet meer volgen.
- LUC *(op, in overall)*
Ik zou er niet op rekenen dat hij komt.
- VERA
Op wat mag een mens nog wel rekenen?
- ROB *(op, in hemdsmouwen)*
Wat maakt het uit of hij nog komt? (toont een document) Onze beslissing staat vast, getekend en geregistreerd.
- VERA
We moeten samen een punt zetten. Onzekerheid over kavels en percelen, dat ligt gevoelig in de landbouw.
- INGE *(op, in modieus bedoelde jurk)*
Wat hebt gij aan hem verloren? Gij waart van in 't begin tegen hem.
- VERA
Het gaat niet om die jongen, het gaat om zijn plan. Dat had ik hem graag nog uitgelegd.
- INGE
Zou hij het niet verstaan hebben, de eerste elfendertig keer?
- LUC
Plus daarbij, hij komt niet.
- INGE
Als hij het zelf al niet de moeite vindt om op te duiken?
- ROB
Geen énkele vereniging zou dat accepteren, Vera.
- VERA
Ik heb een boon voor koppigaards. Nu heb ik een slecht voorgevoel.
- DAAN *(op, zonder rugzak)*
Aan primitieve gevoelens hebben we niets, aan feiten des te meer. Matthyssen komt niet? Bravo!
Hij was de uitverkoop van plan van onze eigenheid.
- VERA
Bespaart ons uw eigenheid, Daan. Uw zwak voor dinges, het Ros Beiaard, terwijl ge nog geen merrie van een hengst kunt onderscheiden
— al zat hij op u in plaats van gij op hem. Ik had geen feiten nodig om van in 't begin te twijfelen, terwijl uw eigenheid u wekenlang de lof deed zingen van die gast en mij wilde doen plooiën.
- DAAN
Dwalen, Vera, is het voorrecht der verstandigen.
Zelfcorrectie, de lauwerkrans der moedigen. Zodoende: laat ons moedig zijn!
- STEVEN *(op, zonder doos)*
Mannen, megasorry, ik kon niet eerder komen. Onz' Fabienne ligt op de sofa, een migraineaanval, ik moest in allerijl de kindjes oppikken aan het schooltje, eentje heeft dan nog de mazelen, maar kom, genoeg over mijzelf. Hoe zullen we beslissen?
- DAAN
Er is beslist.
- ROB *(toont document)*
Geen speld tussen te krijgen.
- STEVEN
O? Top. Zal ik ook tekenen? Ik sluit mij aan bij elke groepsbeslissing. *(stilte)*
Ik zal het meenemen en Fabienne vragen dat ze ook tekent.

LUC Ochot, een handtekening meer of minder.

INGE Vraagt ineens aan ons Fabienne dat ze tekent voor u getweeën, en voor Blacky en de kindjes erbij. En hadden jullie ook geen schildpad?

ROB Puur administratief is het beter dat hij tekent. En zijn dingske ook.

STEVEN Fabienne.

ROB Hoe groter mijn draagvlak, hoe beter.

INGE *(lacht)*
Uw draagvlak?

LUC *(lacht)*
Is uw zitvlak al niet groot genoeg?

DAAN Ho maar, beste vrienden: beseffen jullie onze rijkdom wel? De Walen hebben daar geen woord voor, hoor, voor 'draagvlak'. 'La base', dát kennen ze. 'Support social'. Maar Franstaligen hebben geen 'draagvlak' zoals wij.

STEVEN Zal ik nu tekenen of niet?

LUC Als gij per se wilt tekenen?

DAAN Baat het niet...?

ROB Hier en hier, 'Steven'.

STEVEN Mijn eigen naam weet ik nog wel, dank je. *(tekent)* Wat vindt hij zelf?

LUC Hij komt niet.

DAAN Vreemde eenden. De ene komt niet. De andere komt te laat.

STEVEN *(trillende stem)*
Waar ik nooit aan zal wennen, mijnheer De Greve — en sorry dat ik het zo cru moet stellen —, is uw ietwat xenofobe ondertoontje.

VERA *(tot Inge)*
Zijn ietwat wát?

INGE Steventje, stelt u niet aan.

STEVEN Nooit kan ik iets goeds doen in zijn ogen.

DAAN Beste man, het gaat om feiten. De plichten jegens een nieuwe cultuur liggen lastig, bij inwijkelingen van álle slag. Dat is geen verdicht. Die stakkers zijn gewoon niet emotioneel verankerd.

STEVEN Fabienne en ik wonen hier vijf jaar.

VERA Matthyssen is hier zelfs geboren.

DAAN In se — wat maakt dat uit: vijf jaar 'ergens wonen'? Zelfs geográfisch ergens 'geboren' zijn?

STEVEN Kijk, dat begrijp ik niet goed, zie.

VERA Troost u, jongen, ik ook niet.

STEVEN Hoe kan men nu anders geboren zijn dán 'geografisch'?
Op de plek dus waar men uit de moederschoot wordt geperst?

VERA Nu kan ik helemaal niet meer volgen.

DAAN Mijnheer Herbots, de helft van de wereldliteratuur gaat daarover!
Een spreuk als: 'Een huis is nog geen thuis.' Een waarheid als: 'Bloed kruipt waar het niet gaan
kan.'

ROB *(noteert al een tijdje)*
Mannekes, moet dat nu echt allemaal in het verslag?
(schrijft voort)

VERA Zal ik eens een waarheid vertellen, Daan? Een waarheid lijk een koe?
Gij zijt mij en Georges nog komen interviewen, over ónze 'gebruiken en gewoonten'.
Toen mijn man ze u vertelde, zijt gij hem beginnen tegen te spreken.
Ge zijt uit een boek beginnen voor te lezen hoe wij dachten en leefden.
Georges en ik, wij hoorden het in Keulen donderen.
Zeker toen ge ons evengoed begon te feliciteren. 'Twee natuuroermensen'!
'De laatste schakels naar een groots verleden'!

DAAN Jij bént een van de oorspronkelijkste representanten van onze aloude gebruiken.
En denk je echt dat men die op kan pikken door een paar jaar hier te komen bivakkeren?

STEVEN Bivakkeren? Onze architect heeft een prijs gewonnen voor onze ecologisch verantwoorde woonunit!

DAAN Of door hier als boreling te worden 'uitgeperst'
zoals onze jonge vriend zo bloemrijk kwam te stellen?

STEVEN Jouw particularistische hysterie gaat zover dat je mij haat!

DAAN Ik?

STEVEN Ja, jij haat mij! Omdat ik tolk ben bij het Europees Parlement!

DAAN Ik ben bang van een tolk?

STEVEN Van Europa! Dat er überhaupt een structuur kán bestaan, groter dan de speldenknop waarop jij
je blind staart! Een afkeer die je deelt met het gros van het klootjesvolk dat op jouw
cryptofascistische luciferkop rondkrioelt als mieren op een mussenschedel!

ROB *(schrijft)*
Niet te snel! Niet te snel!

DAAN Dus je bent het ermee eens dat, primo, ik toch één gevoel deel met onze mensen, en jij niet.
Secundo: dat er wel degelijk iets bestaat als de volksaard, al wijs ik je cryptocommunistische
invulling graag af.

ROB *(gooit zijn pen neer)*
Mannekes, vraagt in het vervolg een ander om uw verslag te schrijven.

DAAN Er bestaat verdraaid geen groter voorstander van het Europa van de regio's dan ik!
Al vind ik het loon van zijn ambtenaren schandalig hoog, zeker de tolken.

VERA Daar is iets van. Terwijl Europa wél de zot houdt met de boeren.

STEVEN Jullie haten mij allemaal!

LILIANE *(op; met losse haren, verfomfaaide kledij)*
Waar is hij? Wat hebben jullie hem aangedaan?

INGE Liliane, hoe ziet gij eruit?

VERA Wat scheelt er, schaap, moet ge een glas water hebben?

LILIANE Blijf van me af! *(tot Luc)* Wat hebben jullie aangericht?

LUC Wij? Hij komt niet.

DAAN Vertrouwen moet van twee kanten komen.

STEVEN Geef Liliane een antwoord.

LILIANE Jouw steun heb ik niet nodig, hij moet antwoord geven.

STEVEN Wat heeft iedereen tegen mij? Ik heb mijn buik vol, ik ben weg.

INGE EN VERA Gaat dan weg!

STEVEN *(beent weg)*
Reken maar! Ik kap ermee! Volledig! *(af)*

ROB *(schrijvend)*
Herbots, Steven, verlaat de vergadering.

LILIANE *(tegen Luc)*
Wat heb jij met hem gedaan?

LUC Hij kuist zijn schup af, en het is mijn schuld?

LILIANE Zijn wagen staat nog bij het hotel, zijn rekening is niet betaald, zijn bed niet beslapen, geen enkel reisbureau of ziekenhuis geeft melding. Hij werd bedreigd, zei hij, de laatste keer dat ik hem zag. En hoe weet jij zo zeker dat hij niet meer komt? *(stilte)*

VERA Liliane heeft iets gevraagd, Luc.

DAAN Mijnheer Brouwers?

ROB Luc... Wat schrijf ik in het verslag?

LUC Dit geloof ik niet. Ik geloof dus echt mijn oren niet.

INGE Zegt dan iets! Verdedigt u!

LUC Hij heeft mij gebeld, ja! Eerst om mij om te kopen, dan om mij uit te schijten. Ik heb hem eens goed zijn vet gegeven. Hij hing op, ik dacht direct: die zien we nooit meer terug.

INGE Voilà. Gaan lopen, zonder zijn facturen te betalen.

LILIANE *(tegen Luc)*
Je kop spreekt boekdelen.

LUC Hebt gij uw kop al eens bekeken? Ge gelooft zelf niet wat ge staat uit te kramen. Ge hoopt het. Dat er een uitleg is waarom die schone klootzak niet meer rond u floddert.

LILIANE Vulgaire roddels zullen je niet helpen.

LUC Gij waart toch iets hoogs bij het gerecht? Spreekt uw contacten aan. Maar verschiet niet van wat het onderzoek naar boven woelt.

LILIANE *(in tranen)*
Zeg op zijn minst wat je gedaan hebt. En waar hij is.

LUC Gaat zoeken. Onze streek is al niet klein, de wereld nog veel groter.

LILIANE *(krijst)*
Ik vervloek je, rotzak! Het wreedste wat een zwijn kan treffen is niet goed genoeg voor jou!
Al moest ik het met eigen hand voltrekken! *(vliegt hem aan)*

INGE *(probeert haar samen met Daan tegen te houden)*
Enfin, Liliane!

LILIANE *(laat zich wegduwen)*
Er komt een dag dat jij verzuipt in je eigen bloed!
En jullie ook! Allemaal! Iedereen heeft hieraan schuld!
(huilt) Ik ook! Ik ook... *(af)*

ROB *(zucht)*
Delcourt, Liliane, verlaat de vergadering.

VERA Lucske... Kunt ge mij zweren dat wat madame Liliane te berde bracht geen grond bevat van
waarheid?

LUC Wat hebben die oude wijven vandaag?

VERA Ge doet het koud worden rond mijn hart. Ik weet genoeg.

LUC Gij weet niemendal. Gij ziet een bullebak en een chichi-madam in tranen, automatisch kiest ge
haar kant. Ik heb een groot en grof bakkes, dat weet ik, en er zijn momenten geweest dat ik
die gast de kop in wilde slaan — hem niet alleen. Wilt dat daarom zeggen dat ik hem de kop ingeslagen
heb?

Akkoord, ik heb gevochten, in Katanga, in Angola. Want dat speelt mee, al spreekt er niemand van.
Ze hangen over mij, die jaren, lijk een leren jekker over de kop van een betichte die wordt
weggevoerd. De jaren dat ik ben weg geweest. Ik heb toen, ja, in de geburen van de evenaar wat
mensen omgelegd. Negers en andere. Ik heb vreselijke dingen moeten zien.
Koppen zonder hersens in en hersens naast de schedel van een ander.
Heeft ooit iemand van u al eens de stank van koudvuur in zijn neus gehad?
Een maat van mij is zo gecreveerd. Maar nooit heb ik mens of beest kapotgemaakt van dichtbij.
Dat is het voordeel aan een geweer: zijn draagwijdte. Ik kan niet tegen het zien van pijn,
gelijk een boer dat kan. Gelijk wijlen uw schone Georges. Ik ben eens op uw erf geweest,
daar waggelde een gans rond, stijf van de schimmel en de ziektes. Een schande vond ik dat,
voor mensen die hun brood verdienen met de natuur. Die heilige Georges van u liep op zijn klompen
achter dat beest, hij draaide het de kaalgeplukte nek om, zó, lijk of het een binnenband was.
En hij smeed die gans op uw mesthoop. Een kwartier later strompelde dat arm geval rochelend
opnieuw rond. Uw Georges had niet hard genoeg gedraaid. Dus kloste hij er weer achter,
dit keer met een schoffel. Hij schoffelde dat triestig geval de kop af. Het bloed spoot eruit,
op zijn schoffel, op zijn klompen. Wel: ik zou dat niet kunnen.
Is dat duidelijk genoeg als antwoord, Vera?

VERA Mijn hart is kouder dan arduin. Dit heb ik niet gewild.
(af)

DAAN Je hebt het recht niet om Vera te schofferen.
Ook ik vond die jongen een gevaar maar nooit heb ik gewild dat hem iets overkwam.

LUC Gij hebt staan fulmineren tegen hem lijk in de oorlog de pastoors tegen de bolsjewieken,
zodat hun misdienaarkes gingen creveren aan het Oostfront. Achteraf wisten die ook van niets,
die pastoors. Overal een mening over, nooit hun handen vuilgemaakt!

DAAN Dat laat ik mij niet zeggen! (*beent weg; draait zich om*)
 Jij? Jij bent een leugenaar, jij, die door geen mens nog wordt vertrouwd! (*af*)

LUC (*tot Inge en Rob*)
 Is dat zo? Zijn er nog die aan mij twijfelen? (*stilt*) Rob, zijt ge dat verslag nu nog aan het bijhouden?
 (*lacht*)

ROB Wat moet een mens al doen? (*leest*) 'De Greve, Daan, verlaat de zaal.'

LUC Noteert dit dan ook maar. (*neemt Inges hand*) Ik zou het nooit hebben gedurfd maar als ik zo word afgeblafd en uitgescheten? Dan kan dit risico er wel nog bij. (*knielt*) Schatje, wordt het niet hoog tijd dat gij uzelf de kans geeft om te trouwen met een vent lijk ik?

INGE Is dat nu een moment om dat te vragen?

LUC Wanneer dan wel?

INGE Na een etentje of zo.

LUC Gaat mee naar huis, 'k heb nog een kom spaghetti staan.

INGE (*lacht*)
 Ge zoudt op zijn minst kunnen zeggen dat ge mij graag ziet.

LUC Dat zeg ik toch al, iedere keer als ge mij een pijp zet?

INGE Ge kunt op z'n minst beloven dat ge goed voor mij gaat zorgen.

LUC Dat doe ik toch al, iedere keer nadát ge mij gepijpt hebt?

INGE Zot.

LUC Is dat een ja?

INGE Wel, ja. Dat is een ja.

LUC (*staat op*)
 Rob? Staat dat erop?

ROB (*onthutst*)
 Enfin... dat is toch niet iets voor in een verslag?

LUC Nog één ding. Gij zijt mijn enige maat. Wilt gij onze getuige zijn? (*geeft Rob een schouderklop*)

ROB Uw getuige?

LUC Ik wist dat ik op u kon rekenen. (*kust Inge; Rob schrijft niet meer*)

Zes

- WIVINA *(kijkt naar de kussende Inge en Luc, en de onthutste Rob)*
Er is maar weinig dat de mens niet weet.
De samenstelling is ontleed van bloed,
en van die samenstelling de structuur. (Rob, Inge en Luc af)
Men kent – van uur tot uur en slag tot slag –
van elke oorlog de verliezen en de winsten.
Het minste fait divers? Gearchiveerd!
De kleinste kwaal: gedetailleerd beschreven...
Eén raadsel echter heeft zijn aard bewaard.
Waar komt de lust vandaan en waarom voert
wat passie heet standvastig naar miserie?
Ik –
als het langstlevende oraal kadaster
van alle liefdes en hun navenante laster –
ik heb na al die tijd één zaak geleerd:
wij kunnen enkel in het duister tasten.
- SAÏD *(op, gejaagd)*
Waar eindigt dit? In mijn hotelkamer lag een brief met een kogel erin, op mijn motorkap een
spreeuw met omgedraaide nek. Op weg naar hier werd ik precies gevolgd!
- LILIANE *(op, met opgestoken haar en in mantelpak)*
Misschien moet je toch maar contact opnemen met de politie.
- SAÏD Die zullen me geloven. Ik geloof het zelf niet eens. Kortgeleden was ik hier nog de weldoener.
- LILIANE Laat op zijn minst die anonieme telefoons traceren.
- SAÏD Er zijn duizend plekken waar ik meer toekomst had.
Maar ik moest per se in deze negorij mijn rentree maken. Ieder zijn productiefout.
Die van mij heet nostalgie.
- LILIANE Hou op! Iedereen heeft deze plek altijd te snel opgegeven, ik ook. Dat heb jij mij doen inzien.
Ik heb destijds – toen ik hier zelf iets uit de grond probeerde te stampen – te vlot de handdoek
in de ring gegooid. Zoals jij van plan bent. Doe dat niet! Bijt door. Jij doet mensen dromen.
Dat is een gave, Saïd. Doe ons dromen! Alsjeblieft. *(kust hem)* Oeps! Het spijt me.
Ik wilde geen misbruik maken van de situatie. *(kust hem weer)*
- SAÏD *(verbaasd)*
Het geeft niet. Het is oké.
- LILIANE *(wild kussend)*
Ik dring me toch niet aan je op?
- SAÏD Ben je gek? *(steeds inniger terugkussend)* Al was dit het enige wat overbleef van heel mijn plan,
ik zou gelukkig zijn. Maar ik zou je één ding willen vragen. Als je het niet goed vindt, laten we
het.
- LILIANE Zo? En wat dan wel?
- SAÏD Mag ik je zien met je haar los? *(ze doet 't)* Zie je wel? Zo ben je perfect. Eindelijk vrij! Jezelf.
(ze kussen)
- LILIANE Er is ook iets wat ik jou moet vragen. Maar je mag niet kwaad worden.
- SAÏD *(lacht)*
Moet ik ook iets losknopen? Som maar op.

LILIANE *(kussend)* Ik heb hier en daar wat navraag gedaan. Bij Binnenlandse Zaken. Regularisatie en zo. Ik ben zeker dat er plausible verklaringen zijn, maar... De ene heeft nooit van je gehoord, de andere geeft tegenstrijdige informatie.

SAÏD *(maakt zich voorzichtig los)* Jij hebt een onderzoek laten uitvoeren?

LILIANE Vandaag of morgen doet iemand anders het. Ik deed het om te helpen.

SAÏD Je haalt me onderuit, je maakt me verdacht — om mij te helpen?

LILIANE Ik wou al dat ik er niet over begonnen was.

SAÏD ingevuld? Wat bewijst zo'n onderzoek? Dat ik niet besta omdat een paar papieren niet correct zijn

LILIANE Mijn beste jongen... De hiaten en contradicties zijn gewoon te groot.

SAÏD Natuurlijk zijn die te groot. Ik heb gelogen en bedrogen. Dat is normaal aan een grens, elke grens, voor mensen zoals ik. Het systeem lokt dat uit. Maar de mensen die het systeem zijn, liegen en bedriegen nog het meest. Ministers liegen, de top van de vakbond liegt. Wielrenners liegen. Daar heb je geen onderzoek voor nodig, het staat elke dag in je krant. Er is één verschil. Zij winnen hun processen. En ze worden niet onderuitgehaald door mensen zoals jij die, als puntje bij paaltje komt, aan hún kant staat en niet aan die van mij.

LILIANE Ik ken ze maar al te goed, daarom wil ik je helpen. Ik zie ze bezig van dichtbij. De grootste sjoemelaars met de duurste advocaten: vrijgesproken, procedurefouten. De goorste dossiers, omkoping, afwending van kapitalen: verjaard, nog voor het onderzoek begonnen is. Ik wil jou niet zien mislukken waar zij zomaar mogen slagen. Ik kan je helpen!

SAÏD Je wilt jezelf zalig verklaren op mijn kap, de zweer van je leven doorprikken met mij als hete naald. Ik ben jouw ontsmettingsmiddel.

LILIANE Veroordeel mij niet zo, ik heb ook recht op een proces.

SAÏD Jij hebt mij al veroordeeld, zonder een proces.

LILIANE Dat zou ik nooit doen. Dat ik hier sta, is het beste bewijs.

SAÏD *(schrikt)* Is dat een auto die daar stopt? Ik hoor een auto.

LILIANE Doe niet onnozel. Ik hoor niets.

SAÏD Liliane, toch. Hoe kun je mij verraden? *(stapt weg)*

LILIANE Ik hoor niemendal! Welk spel is dit?

SAÏD Jij hebt ze naar hier geleid! Jij luist mij erin! *(af)*

LILIANE Hoe durf je? Er is niets aan de hand!

SAÏD *(off)* Je hebt mij bedrogen! Ik vervloek je, fajrâ! Bent al-hrâm!

LILIANE Saïd, kom terug! Saïd! Kom terug! Saïd?

SAÏD *(off)* Allah ya'ân nahlâk! Maskhouta! Mra bla-hya! Bent al-khanza! Ya'ân allî khratek!

Vijf

- LILIANE *(steekt haar haar weer op)*
Ik heb nooit een solider businessplan gezien. Zo'n buitenkans wijs je niet af, alleen omdat de ontwerper een ongewone naam heeft.
Als iedereen zo begon, de wereldeconomie lag morgen op haar kont.
- DAAN *(op, met alle anderen behalve Saïd; hij duwt de rolstoel met Wivina)*
Kan de toon gematigder, mevrouw Liliane? Straks raakt Wivina weer overstuur.
- LILIANE
Dit is een project uit de duizend, het staat al half in de steigers! Maar jullie annuleren de bevalling, omdat de vroedvrouw je niet aanstaat.
- VERA
Ik betwijfel, kind, of gij de geschikte persoon zijt om over bevallingen te klappen.
Ik heb er vier gehad. Gij?
- DAAN
Vera, word jij nu ook niet grof, alsjeblieft.
- LILIANE
Hoeveel van de vier komen je bezoeken? Hoeveel zijn er boer geworden zoals die Georges van jou erin probeerde te meppen van toen ze nog niet konden praten?
Ze zijn ervan gaan stotteren, allevier.
- VERA
Gij moogt dan weinig weten van de man, madame Liliane, ge weet des te beter hoe ge iemand kwetst.
- LILIANE
Hadden zij hier een echte toekomst gehad, ze waren gebleven, allevier.
- VERA
Gij noemt dat een toekomst? Al wat ge kent opzij smijten?
Om kaartjes te verkopen voor een paardenmolen met alleen maar kemels en kamelen?
Garçon spelen in een pretpark voor Arabieren! Niet één van die mannen mag zelfs maar een pint drinken. Dát tikt aan! Dáár wordt ge rijk van! Dát is een toekomst!
- LILIANE
Krabben in de grond en varkens kweken — is dat een toekomst?
- VERA
Als ik moet kiezen tussen dat, en mij elke dag verkleden in garnaalvisser?
Op hónderd kilometer van de kust? Met een zuidwester op, al schijnt de zon?
Alleen maar voor de show? Op duizend foto's vastgelegd, door buitenlanders met een geblokte handdoek op hun kop? Ge wenst het uw vijand nog niet toe. Ik vind dat: hoerderij.
- LUC *(knipoogt naar Inge)* En dat is niets voor op een boerderij, hoerderij.
- ROB *(zucht)* Mannekes, dit neem ik niet in het verslag op, sorry hoor.
- DAAN
Een secretaris, mijnheer De Wulf, moet niet alleen noteren, hij moet de discussie leiden.
- ROB
Als ge 't zoveel beter kunt, mijnheer De Greve, doet het dan zelf.
Ik ben ook maar een mens met twee handen en één verstand.
- LUC
Ro-ob...
- INGE
Doet niet zo lichtgeraakt.
- ROB
Het zijn altijd dezelfde die hun nikkel mogen afdraaien.
- DAAN
Zo heb ik dat niet bedoeld, De Wulf.
- ROB
Het is maar een woord en ik doe de boeken dicht.

INGE Robke, niemand betwist de kwaliteit van uw werk. Kom, schrijft voort, en mijnheer De Greve: zegt gij wat er kan gebeuren.

DAAN Een rondvraag tiens, pas dan beslissen. Wat zijn voor- en nadelen van zo'n pretpark? Kosten, baten – ook immaterieel. Ik, voor mijn part, heb niet de minste verwachting. Dit wordt een cultureel en erfgoedkundig Armageddon.

VERA Een cultureel wát?

LUC Ge waart er eerst wel faliekant vóór.

INGE Zijt maar zeker.

DAAN Alleen de lafaards en de dwazen veranderen nimmer van gedacht.

LUC Dan ben ik maar laf en dwaas, ik verander nooit van gedacht. Laat die Mustafa toch beginnen bouwen! Marcheert het niet als pretpark, dan maken we er een bordeel van, of een koopcentrum, dat komt op hetzelfde neer, een groenteveiling, n'importe. We kunnen er alleen maar wel bij varen, allemaal. In de eerste plaats mijn garage.

INGE Passage is ook niet slecht voor een boetiek. Hoe meer geloop, hoe meer verkoop.

DAAN Ja, ja. Ja. Interessante gedachtes allemaal. Wat denk jij, De Wulf?

ROB Ik denk niet. Ik schrijf. Ik ben secretaris.

INGE Róbke...

STEVEN Ik, ik ben altijd een felle tegenstander van pretparken geweest. Dat consumentisme. Die lege kitsch. Dat rad van glitter en winstbejag dat ons voor de ogen wordt gedraaid tot we verdoofd zijn en niet meer kunnen denken. Toen Disneyland Europa openging, heb ik meteen de petitie getekend van Franse intellectuelen en artiesten, Ariane Mnouchkine op kop. 'Disneyland Europa? Een cultureel Tsjernobyl!'

VERA *(tegen Inge)* Tsjernobyl? Dat ligt toch in Rusland?

DAAN Vera, alsjeblieft! Ga door, Steven. *(ernstig knikkend)* Ga door!

STEVEN Ik weet niet of het Bernard-Henri Lévy was of Alain Finkielkraut, maar iemand ontmaskerde Mickey Mouse als een imperialistische rat. Een hamburgerterrorist die het hart van onze Europese erfenis kapot kwam knagen. Ik was het daar volmondig mee eens. Maar onz' Fabienne zei: als de Franse cultuur al gevaar loopt van een getekende muis, verdient ze niet om verdedigd te worden. We zijn dan maar met de Volvo naar Parijs gereden. En ik moet zeggen: we hebben een fantastische familiedag beleefd.

DAAN Alsjeblieft zeg! Is dat nu een argument op dit moment? Een familiedag! Waar blijft de gedachtewisseling? Het hogere niveau?

VERA Tsjernobyl of geen Tsjernobyl, ik verkoop mijn boerderij niet voor die zever. Al wie op mijn erf komt, krijgt een riek in zijn lijf.

ROB Mannekes, gaat straks aan de toog uitdiepen zoveel ge wilt maar zo komen we geen stap verder. Ik stel voor dat we overgaan tot de stemming, iedereen denkt er toch het zijne over en dan zijn we ervan af.

STEVEN Beslissen jullie maar. Ik onthoud mij.

LILIANE Je hebt net het enige relevante punt gemaakt! Zelfs families met kleine kinderen zijn bereid om de afstand Parijs heen en terug af te leggen voor een paar uurtjes kwaliteitsplezier.

STEVEN Als ze naar Parijs gaan, vind ik dat geen probleem. Maar als die allemaal hier neerstrijken? Heel ons landelijke kader weg.

LUC Uw kader kost mij mijn boterham, vriend.

LILIANE Zelfs jij, Steven? 'Not in my backyard!' Jij denkt over pretparken als over asielzoekers.

VERA Asielzoekers? Ik ga rieken tekort komen!

STEVEN *(tegen Liliane)*
Ik lig er zelf ook mee in de knoop. Maar ik heb een gezin waarmee ik rekening moet houden.

INGE Voor gij hier arriveerde met uw gezin, was het hier ook veel rustiger.

LUC Ons kader was heel wat landelijker zonder parvenu's lijk gij.

STEVEN Die paradox besef ik, dus onthoud ik mij.

ROB Steven onthoudt zich. Liliane, Luc en Inge zijn voor. Daan en Vera, gij zijt tegen. *(schrijft)*
Het voorstel is aanvaard, drie tegen twee.

VERA Hoe? En gij dan?

ROB Ik stem niet, ik ben secretaris, ik heb geen mening.

DAAN Man, hang niet de scherpslijper uit. Wat denk je er zelf over?

ROB De secretaris stemt niet mee of er ontstaat een vermoeden van gesjoemel.

DAAN Beste kerel, het is hier niet het Hooggerechtshof. In zo'n belangrijke aangelegenheid – zeg toch wat je denkt!

LUC Komaan, Rob. Maten ondereen. Ik weet wat ge denkt, zegt het.

ROB Niemand weet wat de secretaris denkt, zelfs zijn maten niet.

VERA Mannekes – we gaan toch niet beginnen pezeweven?

ROB Vraatje, wilt gij de pen overnemen? Hier! Ik wil het u graag zien doen. Kom! Doet maar!

DAAN Stem dan mee omdat je secretaris bent. Dat is je verdomde plicht bij staking van stemmen.

ROB Staking der stemmen?

DAAN Drie tegen drie. Luc, Liliane en Inge zijn voor. Vera, ik en Wivina tegen.

LILIANE Wivina?

INGE Dat mens weet van voor nog niet dat ze van achter in een rolstoel zit.

DAAN Zij zal evengoed als wij moeten leven met de gevolgen. Zij heeft recht op een stem in het kapittel.

LUC Laat ons dan vragen wat haar stem zegt. *(knielt voor rolstoel; luid maar charmant:)*
Wivina, schoon kind! Zoudt gij niet graag een centje bijverdienen als kakmadam in een vijfsterrenhotel? Of blijft ge liever zoals ge zijt? Natuurlijk, dat! Rondscheuren in uw rolstoel, hé? Zal ik een spoiler op uw kop monteren om uw wegligging te verbeteren? Verstaat ge mij, meisje?

WIVINA *(brabbelt vrolijk een onverstaanbaar maar bevestigend antwoord)*

DAAN Er is geen nood om dat mens belachelijk te maken.
Wie haar heeft gekend voor haar beroerte, weet dat ze mijn kant zou kiezen.

INGE In mijn boetiek heb ik haar andere dingen horen vertellen.

VERA Ik heb haar niet één keer horen vertellen dat ze een voet had binnen gezet in die boetiek van u.

DAAN Mensen van een zekere leeftijd moeten niet aan de kant worden geschoven. Zij leven hier ook nog.

LILIANE Daar gaat het juist om! Besef jij goed welke vloedgolf van vergrijzing er op ons afkomt, en wat de budgettaire gevolgen zijn? Al die pillen en bloedtransfusies, plasticen heupen en kunstknieën, die gehoorapparaten in stereo, die pampers extra large...

DAAN Er is geen enkele reden om cynisch te worden.

LILIANE Jij bent cynisch. Jij brengt alle bejaarden, jezelf inbegrepen, in stelling als kanonnenvlees om een project te kelderen dat de broodnodige buitenlandse deviezen binnen zou kunnen brengen om jouw geliefde verzorgingsparadijs in stand te houden. Mijn generatie en die na ons betalen zich nu al blauw voor het luizenleven dat jullie hebben opgezet toen jullie de touwtjes nog in handen hadden.

ROB De vergadering is geschorst tot volgende week.

INGE Niet weeral!

STEVEN Volgende week kan niet, sorry.

ROB Binnen twee weken dan.

LILIANE We hadden twee weken geleden al besloten dat we vandaag zouden besluiten!

LUC Rob, komaan — ge hebt zelf gezegd dat het voorstel aanvaard is.

ROB Er is twijfel gerezen over de stembekwaamheid van een aanwezige.

DAAN Blij dat er nog iemand is met wat deernis.

ROB Deernis? Reglement! Er moeten doktersattesten bij het verslag worden gevoegd of we plegen valsheid in geschrifte. Bij de Lijst Gemeentebelangen hebben we ook eens zo een geval gehad.

LILIANE De Lijst Gemeentebelangen? We zijn bezig over een multinationaal project waarvan de investeringen en de omzet groter uitvallen dan het budget van sommige landen — en jij begint over de Lijst Gemeentebelangen? Jij bent zelf nooit verder geraakt dan duwer bij de opvolgers.

ROB Als die zot van de Lijst Middenstand niet iedere keer met de katholieken in zee ging, ik was al vijftien jaar gemeentesecretaris!

LILIANE Eindelijk hebben we een plan dat een bevrijding, een regelrechte verlossing, kan betekenen uit de private Middeleeuwen van onze jeugd, gesleten in dit tochtgat zonder perspectieven, en waar gaat het weer over? Dunne regeltjes en dikke nekken.

ROB Madame Liliane, als ge het allemaal zoveel beter weet, doet gij het dan maar!
(reikt haar de pen aan)

LILIANE *(grist hem uit zijn handen)*
Wat denk je nu? Dat de eerste de beste dat niet evengoed kan?
Ik verklaar de vergadering opnieuw voor geopend.

ROB Dat is tegen het reglement.

LILIANE Dan veranderen we het reglement! (*grist ook de notulen weg*)

ROB Ge moogt beslissen wat ge wilt, ik vecht het aan!

LUC Komaan, Rob. We stemmen opnieuw en dit keer zegt gewat ge mij gezegd hebt dat ge denkt, ja?

ROB Ik vecht het aan, al moet ik procederen tot in Straatsburg!

LILIANE Wat weet jij van Straatsburg af, mentale smurf? Mijn God! Jan Met De Pet en Mie Muts worden hoe langer hoe afgestompter, evengoed moeten ze stemmen over steeds ingewikkelder dossiers waarvan ze even weinig snappen als een nijlpaard van zijn eigen spijsvertering. De programmawet! Persoonsgebonden materies! Wettige zelfverdediging! Wetenschapsbeleid! Straatsburg! Het ligt allemaal in de handen van stemgerechtigden die geen kans voorbij laten gaan om te schelden op wie hersens hééft. Eigenlijk — als je om je heen kijkt en je bent eerlijk — zouden alleen zij aan de democratie mogen deelnemen die kunnen uitleggen hoe ze functioneert.

DAAN Met zo'n definitie, mevrouw, hou je maar bitter weinig democraten over.

LILIANE Dat is exact wat ik bedoel.

SAÏD (*op, met aktetas*) Dames, mijne heren? Vergeef mij dat ik hier verschijn — of vergeef het mij niet — maar mijn geduld is op. Als Mozes niet naar de berg komt, komt de berg naar hem. Ik had gehoopt op een minzame regeling, een minnelijke schikking, een goede nabuurschap en — wie weet — zelfs enig enthousiasme. Maar jullie laten ons geen keus. Mijn geldschieters zijn gewend hun zin te krijgen. Goedschiks, kwaadschiks. (*haalt documenten te voorschijn*) Mijnheer Herbots? Wij doen een bod op uw huis en uw gronden. We betalen het dubbele van de grondwaarde, geïndexeerd, en het driedubbele van de prijs van uw huis.

STEVEN Mijn woonunit...?

SAÏD We zoeken u een nieuwe woonst, betalen de kosten van de verhuizing, regelen de administratieve poespas. Ik heb een uur geleden met uw echtgenote gebeld, zij gaat alvast akkoord.

INGE Niet te geloven.

LUC Niets aan verloren.

SAÏD Mijnheer Brouwers? Hier is een lijst van uw schuldeisers, de overheid inbegrepen. Iedereen op die lijst is bereid om uw schulden door te verkopen aan ons. Op dat moment vallen, de facto, uw garage en de kavels eromheen in ons bezit. Onderaan ziet u een schappelijke uitkoopvergoeding voor het stopzetten van uw handelszaak. Bij afwijzing gaat u failliet en wordt u uit het pand gezet.

LUC (*neemt document in ontvangst*) Failliet...?

SAÏD Inge, winkelierster? Daniël de Greve, gepensioneerde onderwijzer? Wivina, mindervalide?

DAAN Geef maar aan mij, ik leg het Wivina wel uit.

SAÏD Het pand waarin u respectievelijk handel drijft en woont, is voor het grootste deel eigendom van een vastgoedfirma die een dochter wordt van onze groep. Jullie zijn eigenaar, de negen andere bewoners zijn huurders. Onderaan ziet ook u een meer dan schappelijke uitkoopsom. Wijst u die af, dan zijn wij helaas verplicht om de huurders uit hun appartement te zetten en ze, in afwachting van de verwezenlijking van ons project, te vervangen door vluchtelingen en asielaanvragers.

INGE Allez, Saïd. Vluchtelingen boven mijn boetiek? Dat kunt ge mij niet aandoen.

DAAN Ik laat mij niet uit mijn eigendom zetten.

SAÏD Dat is uw keuze. Wij moeten er niet wonen.

INGE *(wijst op document)* En dit is alles maar wat ik zou krijgen? Saïd! Kijkt naar mij, als ik iets vraag.

LUC Terwijl die Steven drie-, vierdubbel wordt betaald?

VERA Ik verkoop mijn boerderij niet.

SAÏD Ik heb tijd, mevrouw, en u hebt vier kinderen. Drie van hen hebben we al gepolst. Ze zijn bereid hun erfdeel te verkopen op de dag dat u het hoofd neerlegt.

VERA Dan zult ge láng mogen wachten! Onkruid lijk ik vergaat niet! Nooit!

SAÏD Er bestaat ook zoiets als onteigening, mevrouw, in het belang van de gemeente, het gewest, de staat. Wat maakt u zo zeker dat u wordt gespaard? Grotere villa's en stoeterijen dan uw bescheiden eigendom zijn al neergehaald, hele woonwijken ontruimd. Er zijn in dit land al meer polders en dorpen geliquideerd dan gezinnen in de Gazastrook. *(stilte)*

LUC Is dat een dreigement, makker?

INGE Ge moet godverdomme maar durven.

ROB *(tegen Saïd)* Uw optreden, mijnheer, is om te beginnen zo onreglementair als de pest. En wat ge ook van plan zijt om mij te offeren, ik sla het af! Ik zal het bestrijden, met alle rechtsmiddelen! Als het moet tot in Straatsburg!

SAÏD Uw lap grond hebben we niet nodig.

ROB Hoe? Mijn villa en mijn twee tennispleinen liggen centraal! Ge gaat helemaal om moeten rijden, als ge daar niets mee doet.

SAÏD Dan rijden we om. Ook het riante buitenverblijf van mevrouw Delcourt komt niet in aanmerking.

INGE En dit beetje is alles wat ik krijg?

LUC Hij kan ook iets krijgen, op zijn bakkes, een beetje zal het niet zijn.

INGE Hé, Saïdje! Ik heb het tegen u!

SAÏD Het is ofwel dit, beste mensen, ofwel beslissen om mee te werken. Op mijn condities. Die optie bestaat ook nog altijd. Ik vind het jammer dat ik u ook deze, andere, optie heb moeten voorhouden. Maar het is voor uw bestwil. Geloof mij. Ik breng u het tweede hoogste goed op aarde na de liefde, en dat is, beste mensen: duidelijkheid. Want welke ook de optie wordt die u kiest, het leven dat u tot nu toe hebt gekend – hier, in dit dorp, deze vallei, deze streek, ja in dit land dat leven neemt een andere wending. Onherroepelijk. Deze avond is, in de volle betekenis van het woord, een keerpunt. Voor ons allemaal. Het is aan u om te beslissen of het leidt naar welstand, of naar miserie. *(zeer lange stilte)*

WIVINA Aaaaaaaaarghhh! *(krijgt een toeval)*

DAAN Wivina?

VERA Ze krijgt het weer!

INGE Doet iets, Luc, Rob, doet iets!

LUC Daan, gij houdt haar stoel vast. Steven, gij en ik houden háár vast.
Rob, gij pakt haar tanden eruit en ge geeft haar mond-op-mondademhaling.

ROB Waarom moet ik dat doen?

LUC Ge hebt dat vorige keer ook gedaan.

INGE Ge doet dat goed, Rob, komaan! Helpt haar!

LILIANE *(apart, alleen tegen Saïd)* Gefeliciteerd!

SAÏD *(kijkt naar Wivina)* Hier kan ik niets aan doen.

LILIANE Dat? *(haalt schouders op)* Daarnet. De Wulf en ik?
De enige twee die iets af weten van de wet – wij krijgen geen voorstel op papier?

ROB *(spuwt op de grond)*
Jékkes! Godverdomme, hé. *(tegen Luc)* Volgende keer doet gij het!

INGE Doet voort, Rob, niet zagen!

SAÏD *(tegen Liliane)* Wil je een regeling zien voor je buitenverblijf?

LILIANE *(schudt lachend het hoofd)* Ik wil jou zien. Onder vier ogen.

SAÏD Oké. *(grijnst)* Ik bel je.

WIVINA Nee! *(ademt weer, met horten en stoten; brabbelt)* Nee...

ROB Jék... *(wrijft mond schoon, snuit zijn neus)*

VERA Och, Here! Ze is er weer door, dat mens.

DAAN Ik doe haar wel naar huis. *(kwaad naar Saïd kijkend)* Ze was er bijna in gebleven!
(af, met Wivina en een bezorgde Steven)

INGE En dat hebben we allemaal te danken aan hem daar!

SAÏD Ik heb gezegd wat ik te zeggen had. *(stapt weg)* Denk erover na en kom tot een besluit. *(af)*

LUC Ge gaat er snel genoeg van horen, lafaard! Ik verander van gedacht!

INGE Ik ook!

ROB Luc, maakt het niet nog erger! *(houdt Luc tegen)*

INGE *(tegen Rob)* Laat hem los! Dat stuk crapuul verdient een rammeling.

LUC Hij kan de pot op met zijn spel! *(probeert zich los te wurmen)*

ROB Luc, alstublieft! *(houdt Luc tegen)* Denkt aan uw strafregister!

INGE Gij hebt gemakkelijk spreken, Robke. U laten ze met rust.

LUC *(roept Saïd achterna)* Ik weet u te vinden, maat! Mij ontloopt ge niet!

ROB Luc, stopt ermee! *(worstelt nu bijna met Luc)*

INGE Laat hem toch! Hij heeft gelijk. *(probeert Luc en Rob te scheiden)*

Vier

- LUC *(danst straalbezopen met een al even dronken Rob én Inge tegelijk)*
Dat we dat nog mee mogen maken? Fantastisch!
- ROB *(lachend)* Wie had dat nu ooit gedacht?
- INGE *(lallend, euforisch)* Ik!
- ROB Gij?
- INGE Van het moment dat ik die Saïd zag, wist ik het. Een píenter kereltje.
- LUC Maar lélijk! *(ze stoppen met dansen; ontkurken flesjes bier, drinken)*
- INGE Lucske, gij zijt toch niet jaloers?
- LUC Op een lelijke aap met zoveel geld? Dat hij allemaal hier wilt investeren?
- ROB *(heft zijn flesje)* Bij ons, begot!
- LUC *(klinkt)* Gouden bergen, mannekes, góuden bergen.
- INGE *(idem)* In plaats van ene Groene molshoop, en een Bruine!
- LILIANE *(tegen Vera, ze zitten samen afzijdig)* Jij alleen blokkeert de welvaart van iedereen.
- VERA *(mokkend)* Georges zou nooit gewild hebben dat ik verkocht.
- LILIANE Vera, alsjeblieft: denk na!
- VERA Ik verkoop niet.
- ROB Een splinternieuwe autostrade, tot vlak voor onze deur!
- INGE *(houdt uit een ooghoek Liliane en Vera in de gaten)*
In plaats van een statie waar al twintig jaar geen treinen stoppen.
- ROB Een helikopterhaven, pál op mijn twee tennisvelden!
- LUC Beseft gij goed wat dat op kan leveren, helikopters?
- ROB Meer dan tennisvelden.
- LUC Voor mij, bedoel ik! Per stuk? Groot onderhoud en nieuwe banden? Telt maar uit!
- INGE *(proest)* Nieuwe bánden?
- ROB Wieken! Nieuwe wieken!
- INGE *(plooit dubbel)* Een helikopter met banden!
- LUC *(kregelig)* Wat weten gij en gij nu van techniek af? Een helikopter, dat heeft banden. Van anderen. Om op te landen.
- ROB Gij zijt zot, gij. Een helikopter, dat heeft twee van die grote ski's.

LUC *(lacht vals)* Allez, vooruit. Een helikopter met ski's. Waarom niet ineens met sneeuwkettingen? Nog een geluk dat gij geen garage hebt, Robke, ik zou de auto's weleens willen zien die gij gereviseerd hebt. Allemáál met ski's eronder! *(slaat zich op de dijen)*

INGE *(doodernstig)* Lucske, sorry, maar Rob heeft gelijk. Een helikopter, dat heeft ski's. Twee. Van die grote.

LUC *(pissig)* Wel, dan hééft hij ski's. Dan vervang ik die ook. Ik vervang heel de nest. Zijn olie, zijn bougies, zijn koplampen. Zijn rupsbanden voor mijn part. Kan mij het schelen. Het gaat om het gedacht. Dat ik binnen een paar jaar al een fucking showroom kan hebben vol met fucking helikopters.

INGE Ik een boetiek met alleen de duurste merken! Parijs, Milaan, Miami!

LILIANE Vera?

VERA Ik verkoop niet.

ROB Mijn villa? Een vijfsterrenkot! 'Hotel Central'. Te midden van een internationale topattractie, in de plaats van die verroeste kabelbaan.

INGE *(slappe lach)* Ik zie onze laatste bezoekers daar nóg vasthangen, elk in zijn stoeltje.

LUC *(idem)* In weer en wind, en wiegend lijk een kerstbal in een sneeuwstorm.

INGE Wachtend op een brandweerwagen met een lang genoeg ladder.

ROB *(knorrig)* Daar heb ik verdomme heel het land voor rond mogen bellen.

LILIANE Vera! Alsjeblieft, wees redelijk!

VERA Ik verkoop niet!

INGE Sorry, gasten. Het ministerie van Vrouwenzaken roept.
(ze wankelt naar Liliane en Vera, zeer onvast op haar benen)

LUC *(kijkt Inge na)*
Ongelooflijk, hè. Dat een schoon' madam van achteren nog schoner kan zijn dan van voren. Terwijl ge niet eens hare kop kunt zien. Laat staan haar tetten.

ROB *(kijkt Inge ook na)*
Mmmja. Daar is iets van.

LUC *(kijkt nog steeds de strompelende Inge na)*
Rob, zijt gij een tennenzot, of zijt gij een billenman? Ik, persoonlijk, ik val voor de kont.

ROB Mmmja. Maar ergens moet er toch een treffelijke kop op staan.

LUC Natuurlijk! Dat bedoel ik toch niet! Komaan zeg, maten ondereen, geen gezever. Zijt gij voor de tetten of zijt gij voor de kont?

ROB Als ge dat zo strikt wilt stellen?

LUC Ja, ik wil dat zo strikt stellen, ja!

ROB Dan ben ik voor de tetten.

LUC Dat kan niet! Dat is onmogelijk! Allez: een kont — als ge daar eens goed over nadenkt? Qua vorm en zo. Dat zijn billen én tetten tegelijk. Terwijl: tetten? Dat zijn alleen maar tetten. Dat heeft geen poëzie, tetten. Terwijl: een kont? Amaai! Als ge dat hebt, een kont? Dan hebt ge al geen tetten meer van doen.

ROB Ik ben toch voor de tetten.

LUC Alstublieft! Dat zegt ge alleen om mij te kloten! Ik weet zeker, als puntje bij paaltje komt, en iedereen zegt eerlijk zijn gedacht, dat álle venten billenzotten zijn! Zelfs dingske! Waar zit hij? *(roept)* Steven!

ROB Hij mag zeggen wat hij wilt, ik ben voor de tetten.

STEVEN *(op, ladderzat, kwijlend, kan nauwelijks op zijn benen staan)*
Ik kan niets meer vinden. We hebben alles opgezopen.

LUC Steventje, komt eens hier. Zegt gij het eens. Het gaat over de vrouw.

ROB Hij mag zeggen wat hij wilt.

LUC Wat vindt gij het principaalste, jongen? Aan een schoon' madam. De tetten of de kont?

STEVEN *(barst in hartverscheurend huilen uit)* Ik weet het niet meer. Ik krijg het niet meer op een rij. De ene wil dit, de andere dat. Ik ben aan het einde van mijn Latijn. Heel mijn leven heb ik gependeed om het iedereen maar naar de zin te maken – wat heeft het opgeleverd? Ik ben ook maar een mens, hoor. Hoe meer ik mij inspan, des te meer sijpelt alles door mijn vingers. Het enige wat ik vergaar, is mislukking en schuld. Ik word vijfendertig, veertig straks. Op wat kan ik terugkijken als dat zo voortgaat? Niets wat ik in gouden letters op mijn graf durft beitelten. Niets wat ik in de schors van een boom durft krassen om andere sukkelaars te troosten. Ik ben blij dat ik die twee kinderen heb. Ware het niet voor hen, ik zou ongelukken doen.

ROB Ja, ja. Maar zijt ge voor de tetten of zijt ge voor de kont?

LUC Robke, alstublieft! *(legt een arm om Stevens schouder)* Wat scheelt er met u, zeg? Wij waren juist blij dat ge eens een keer bleeft hangen. Ge zoudt dat wat meer moeten doen, ge hebt daar duidelijk nood aan. Want het is van vrienden dat ge de waarheid hoort. En weet ge wat de waarheid is, Steventje? Gij hebt alles wat een mens nodig heeft, gij. Een vrouwke uit, zeg maar, de honderdduizend. Twee kleine gasten die naar u opkijken en verder niets mankeren, qua armen en benen en de rest. Een huis gelijk er niet te snel een tweede zal worden gebouwd, zeker niet in deze streek. Een job waar ge minder uren moet kloppen dan ik, terwijl ge meer verdient dan de directeur van een fabriek. Alleman kent u als een behulpzame gebuur en een vriendelijke jongen, en ge ziet er niet slecht uit voor iemand die zolang heeft gestudeerd. Lieg ik? Voilà. Ge moet uw kop zo direct niet laten hangen na een pint of vier. Als iedereen zo eens begon?

STEVEN Zal ik eens vertellen waar een vrouw, dé vrouw, mij aan doet denken?

ROB Aan een koppel tetten?

LUC Robke!

STEVEN *(barst weer in tranen uit)* Aan het Europees Parlement.

LUC Het Europees Parlement?

STEVEN Die grote droom van vrede en redelijkheid en liefde. Ik zit daar nu, dag in dag uit, ik vertaal wat er gezegd wordt en ik snap er geen snars van. Daar kan ik zo kwaad van worden, hè? Och, mannen... Proberen overeen te komen? Misschien is af en toe een beetje oorlog zo slecht nog niet!

LUC En dat doet u denken aan de vrouw?

STEVEN *(barst weer in tranen uit)* Dat is nog het ergste!

LUC *(keert zich af)*
Ge hebt gelijk, Rob. Hij is voor de tetten.

LILIANE Had Georges op jullie bruiloft zijn percelen kunnen verkopen voor twee vaten cognac, hij had het gedaan en zich toen al doodgedronken, in de plaats van er dertig jaar over te doen.

VERA Ik zeg u één ding, madame Liliane, waarvan ik hoop dat ge het nooit moet ondervinden. De dood is wreed. Niet voor wie sterft, maar voor wie achterblijven.

LILIANE Zeg dat wel! Wij zitten met de ellende, allemaal.

INGE *(heeft eindelijk het duo bereikt)* Veraatje, ik heb ook al eens iemand goed gekend die doodging. Ge moet u daarover zetten. Een mens moet vooruit.

VERA Weet ook maar iemand wat dat is, ‘vooruit’?

INGE Veraatje! Waar zou de mensheid staan, als we niet heel de tijd met z’n allen lijk zot vooruit probeerden te komen? We zouden wij geen beschaving hebben, gelijk nu. Dan waren we holbewoners.

VERA Vooruitgang is iets wat niet bestaat. Ik ben boerin, ik ken het leven van dichtbij en ik zeg u: de seizoenen trekken voorbij en alles herhaalt zich van de schoot tot in de put, en dat is ál. Oké, het ene jaar krijgt ge een boete omdat ge de distels in uw gracht niet hebt uitgetrokken, en het jaar daarna krijgt ge een boete omdat ge uw distels hebt uitgetrokken. Want opeens zijn die beschermd, uw distels. Maar een boete krijgt ge altijd, als boer, en bescherming is voor vogels en voor heidekruid.

LILIANE Ach, mens! Alsof we niet miljoenen mensen méér kunnen voeden dankzij uitvindingen als de kunstmest en de maaidorser en de boterbank!

INGE Dat is toch waar, Vera? De maaidorser en zo. We móeten vooruit.

VERA Een dinosauruspark! Is dat vooruitgang?

INGE Vergeleken met savooien kweken? Zijt maar zeker!

VERA Mannen, die beginnen met een dinosauruspark. Een vrouw, die blijft daarmee zitten. En de rest van haar leven kan ze spenderen aan het opruimen van de brokken.

LILIANE Heb je het nu over je huwelijk, of over ons project?

VERA We verkopen geen grond, we verkopen ons eigen. We gaan niets terugkennen met al dat vreemd goed over de vloer.

LILIANE Net zei je nog dat verandering niet bestaat, dat alles altijd blijft zoals het is?

VERA We zullen zien hoe gij zult reageren, als al wat hier rondloopt een doek op zijn kop moet dragen, én de rest.

INGE Komaan, zeg! Vroeger liepen de mensen hier ook rond met van alles op hun kop, de boerinnen zelf als eerste. Ewel: ik hoop dat die tijd terugkomt, en snel. De vrouw van tegenwoordig heeft maar één probleem. Ze draagt te weinig kleren. Onz’ economie lijdt daaronder. De crisis in de textiel is maar goed begonnen met de opkomst van de minirok. Pas op! Ik heb niets tegen een minirok – als ge geen dik gat hebt tenminste, of meer celluliet dan een pompelmoesfabriek. Maar een maxi? Met een split van uw knoesels tot uw kruis? Dat is veel sexier dan een rok die met moeite uw foef dekt. En dáár gaat het om. Hebt gij al eens horen praten over een textielcrisis in het Midden-Oosten? Zelfs de mannen daar – in de woestijn, onder de blakende zon – dragen meer textiel op hun kop dan de meeste van mijn klanten op heel hun lijf in het putje van de winter. En dan heb ik het over klánten. Hoe lang is het geleden dat gij u iets nieuws zijt komen kopen, in de plaats van het zelf te naaien uit een oud gordijn?

VERA *(geëmotioneerd)* Ik wil gewoon niet dat alles weer verandert. Hoe langer mijn leven duurt, hoe meer ik mij een vreemde voel. Waarom mag ik niet proberen dat wat af te remmen, wat is daar fout mee? En waarom niet als nagedachtenis aan Georges? Hij was niet de perfecte man, maar wie zijt gij om te oordelen? Ik heb dertig jaar gesleten aan zijn zij, en ik zeg u: hij zou zijn gronden nooit verkopen. Zeker niet aan een tsjoek-tsjoeek.

INGE *(gaat naast Vera zitten, troost haar)* Zo heb ik dat nu ook weer niet bedoeld. Het spijt me, Veraatje, echt waar. *(knuffelt Vera)*

LILIANE *(keert zich af)* Ik haat ze. Allemaal.

DAAN *(straalbezopen op, aan de kant van Luc en co.; houdt zich staande aan de rolstoel van Wivina, zelf een bak bier op haar schoot)* Zie wat ik nog gevonden heb bij die oude snoepster thuis! *(zet bak naast haar op de grond)* Nog echte Kriek! *(ontkurkt flesjes voor zichzelf, Luc, Rob en Steven; tegen Wivina)* Daar wist jij wel blijf mee, vroeger. Hé? Deugniet? *(geeft haar ook een flesje, ze drinkt niet)*

LUC *(ruikt aan zijn flesje, fluit bewonderend)* Nog van voor den oorlog.

ROB *(idem)* Die van '14-'18.

STEVEN *(lalt)* Gezondheid. *(begint direct gulzig te drinken, glazig starend)*

DAAN Hola, Steventje! *(stopt Steven)* Eerst een woordje van dankzegging en saamhorigheid. *(heft zijn flesje)* Vrienden! Wij staan op de drempel van hernieuwde hoogbloei! In de late Middeleeuwen vormden onze voorouders de Navel der Bewoonde Wereld! Daarna, toegegeven, kenden zij een kleine terugval. Maar in weerwil van het modieus geschamper der pseudo-intellectuelen worden wij straks, opnieuw...

ROB *(staat op, toast)* Het Floeren Hol van Moeder Aarde! *(gaat zitten)*

LUC *(giert, Rob op de rug slaand)* Santé!

DAAN Jongens! Nog even, ja? Dit ambitieus ontplooiingsplan, vrienden — ons in de schoot geworpen door onze gunstige ligging en spreekwoordelijke arbeidslust —, zal ons heropstoten in de vaart der volken. Maar daar mag het niet bij blijven!

ROB Wij willen meer tetten en meer bier! *(Luc giert)*

DAAN Als je liever hebt dat ik stop, zeg het dan.

ROB Ik heb liever dat ge stopt. *(Luc giert)*

DAAN Alsjeblieft, zeg! Ik ben bijna rond! Als we deze opdracht tot een goed einde brengen, vrienden, wachten ons nog meer prestigieuze taken. *(telt op zijn vingers)* Sociale zekerheid voor ons alleen. Gevangenissen voor alleen mensen van hier. Treinen die stoppen aan de taalgrens. En de organisatie van nog meer internationale prestigeprojecten. Alle voorstellen zijn welkom!

ROB De Winterspelen van Nagasaki! Paris-Dakar! Een invasie in Irak!

LUC *(giert)* Wat die Amerikanen kunnen, kunnen wij ook!

DAAN *(groen lachje)* Goed. Jullie hebben gelijk. Er is een tijd voor ernst en een tijd voor luim. Welaan, dan: op de geest van Thyl Uylenspiegel!

LUC Santé!

ROB Schol!

STEVEN *(drinkt niet)* Dat uitgerekend jij meedoet, mijnheer De Greve. Ik begrijp dat niet, ik begrijp dat niet.

DAAN Tja! *(tot Rob en Luc)* Als de wijn is in de man?

ROB Is 't nog gene ramadan.

LUC *(giert)* Ramadan! *(Daan lacht opnieuw groen)*

STEVEN Zolang als ik jou ken, fulmineer jij tegen vernieuwing. Er mocht geen boskapel in een andere kleur worden geschilderd, geen straatnaambord in de nieuwe spelling, of jij stond op je achterste poten. Toen die zondagsarcheoloog hier aan zijn eerste blootlegging begon, heb jij petitie opgesteld. 'Opgraven is vernielen!' 'Archeologie is verwoesten!'

DAAN Men légt niet ongestraft zomaar van alles bloot. Onze bodem is een bibliotheek zonder boeken, die zich niet om laat woelen zonder schade. Alles wat we zijn, vrienden, ligt geboekstaafd onder onze zolen, meer dan in ons mank geheugen. Daarom ben ik nog niet blind voor broodnodige verandering. Als die gezond is, word ik er zelfs een voorvechter van.

STEVEN Zoals jij stond in te praten op Vera? Geen grein respect of medelijden.

DAAN Het individu is in dezen van geen tel. Ik sta pal voor 't algemeen belang.

STEVEN *(staat wankel op)* Smerige hypocriet!

LUC *(geamuseerd, tot Rob)* Wat krijgt die ineens?

STEVEN *(tegen Rob en Luc)* Hij heeft subsidies aangevraagd voor een nieuwe stichting plus museum, met hemzelf als dikbetaalde conservator. 'De Tweebergenstreek en haar historie'. Onder supervisie van Professor Doctor Pseudo-wetenschapper Daan! *(stilte)*

ROB Dat is dan ook de eerste keer, Daan, dat gij zelf uw paperassen invult.

LUC Daarjuist zit hij ons nog de les te spellen? 'We moeten aan één zeel trekken!' 'Samen de boot in!'

STEVEN *(tegen Daan)* Wat denk jij nu? Dat ik alleen contact heb met Scandinavische parlementsleden? Dat die van ons niet weten waar ik woon en uitleg komen vragen?

ROB Die tentoonstelling, Daan — wordt dat iets op basis van de rapporten die gij mij hebt laten schrijven, al die jaren?

LUC Gelijk hij stond te dreigen tegen Vera? Nu versta ik het.

STEVEN Elke tegenstem bedreigt zijn projectje binnen het project.

DAAN *(haalt brief te voorschijn, geeft 'm aan Steven)* Mijn 'projectje', beste vriend, is afgewezen. *(wijst datum aan)* Geld krijgen? Van regeringen en parlementen? Dat duurt jaren. Afwijzingen komen sneller. Van waar dan ook. *(geeft schouderklopje)* Maar ze gelden voor altijd.

STEVEN *(zinkt terneer)* Mijnheer De Greve, het spijt me zo. Ik wilde u niet... Ik dacht... O god! Ik... Ik voel me niet goed. *(gaat liggen, kokhalst)*

LUC Gátver! *(kijkt naar zijn flesje)* Komt dat van die Kriek?

DAAN Van hem kan ik zo'n verdenking begrijpen. Maar van jullie? Hoe lang kennen wij elkaar?

ROB Niet lang genoeg om ingelicht te worden, als gij de pluimen hoopt te plukken van mijn corvee.

DAAN Ik had voor jou zelfs een glansrol bedacht. Het was een verrassing! Iedereen was er wel bij gevaren. Je kent me toch?

ROB Jarenlang draai ik mijn nikkel af. Ik houd alles bij voor alleman. Registers, boekhouding, bestellingen op de achterkant van bierkaartjes, de verjaardag van hun eigen vrouw. Niet één vereniging kan zonder mij. Zéggen ze. Is er een vergadering? Belt maar naar de Rob! Die zit toch maar met zijn vingers te draaien. En ik, onnozele zot, zeg ja. Geen moment vrij. Geen avond voor mijzelf. Alles opgeofferd. Gij, Daan? Gij collectioneert ons verleden, zogezegd? Laat het u gezegd zijn van een kenner: het verleden, dat is kinderspel. Het verleden is passé. Het ligt al vast – of niet, wie kan het bommen. Maar het moment waarin we leven? Een moment als dit? Dat is een teer beestje, Daan. Dat kan fameus kapot. Iedere beslissing telt, iedere handtekening is een avontuur, ieder neergeschreven woord een risico – zonder een goede vlaggenman. Wel, zonder stoefen: ik ben die vlaggenman. Belangeloos! Ik ben de olie in de mechaniek, uren in het rond. Maar als het erop aankomt om de koek te verdelen – als er eindelijk een koek is – krijg ik geen kruimel toegesmeten.

DAAN *(oprecht)* Rob, het was juist een eerbewijs aan jou. Ik zweer het. Als je wilt, bezorg ik je een kopie van het dossier.

ROB Vijgen na Pasen.

LUC Aan alles kan achteraf een draai worden gegeven, zegt dat een garageist het u gezegd heeft!

STEVEN *(nog op de grond, kermt)* Mannen, ik voel mij écht niet goed, hoor.

DAAN Ik heb altijd veel door de vingers kunnen zien. De leerlingen in mijn klassen? Die waren baldadig, vernielzuchtig. Veel genade valt er niet te rapen bij iemand die vol jeugdbrand staat. Maar de bloem der natie is veel gepardonneerd, op hen kan ik niet wrokkig zijn. Maar dit? Wat hier gebeurt? Twee volwassen kerels? Dit is lafheid zonder naam.

ROB Zijt maar zeker. Ik voel mij dik bekocht.

LUC Wie aan een maat van mij raakt, raakt aan mij, maat!

STEVEN *(kermt)* Kan er misschien iemand eens bellen naar onz' Fabienne?

DAAN Met lafbekken als jullie zal ons volk nog lang mogen wachten op zijn Renaissance!

LUC *(wil Daan te lijf)* Zullen we het eens hebben over uw kaliber, vriend?

ROB *(houdt Luc tegen)* Laat hem sudderen, wat brengt het op?

STEVEN *(grienend)* Fabienneke!

LUC Laat gij uw auto in 't vervolg maar reviseren op een ander! *(af met Rob)*

DAAN *(roept hen na)* Vera heeft gelijk! Dat plan is vervloekt! Ik zal het bestrijden als een sprinkhanenplaag! Ik zal zorgen dat iederéén het op zijn buik kan schrijven! Voor altijd! *(af)*

STEVEN *(is blijven liggen)* Fabienneke... Ik heb zo'n spijt.

WIVINA *(bekijkt het flesje Kriek in haar hand)*
 Er wordt, in heel ons ondermaans bestaan,
 niet op een ziekte min of meer gekeken.
(ruikt aan het flesje, grimast, drinkt toch)
 De een wordt kinds, of doof. De ander hoort
 zijn botten rotten. Men bidt om blind
 te mogen zijn om niet, met eigen ogen,
 het eigen vel te moeten zien verdrogen. *(boert)*
 De buik verslapt, het hart versteent, het bloed
 verkalkt, of valt in zuur en zeik uiteen. *(leest etiket van flesje)*

STEVEN Fabienneke? (*kruipt bij Wivina op de schoot, foetushouding en al*)

WIVINA (*streelt Steven troostend*)
Maar geen van die defecten haalt het op
die ene kwaal, waar al Antieke Grieken
onder bezweken als meest magnifieke,
volstreckte koningin onzer gebreken –
de moederkoek van al onze ellende.

STEVEN Fabienneke...

WIVINA (*wiegt Steven*)
Niet dat men ál wat men ooit was en kende
op slag en zonder sporen was vergeten.
Maar dat men juist – van elke dag en daad,
van ieder klein delict en elke vete –
het minste feitje, elk relict van elk
verdict, genadeloos perfect blééf weten.

pauze.

Deel II

Drie

- STEVEN Inge? Ingetje! (*opnieuw op de grond, zoekend; zijn stem klinkt vrolijk samenzweerderig; op achtergrond geroezemoes als van vergadering*)
- INGE (*op; rolt met haar ogen van ergernis*) Minuutje, Steventje! Ik kom direct!
- SAÏD (*op, in pak, glas water in de hand; rondkijkend, grijnzend*) Wel? Wat moet ik nu zo dringend komen bekijken?
- INGE Niets. Van alles. Mij. (*stilte*) Het ziet er goed uit, hè? Daarbinnen. Ik ben blij voor u.
- SAÏD Ik ben blij voor ons allemaal. (*stilte*)
- STEVEN Ingetje!
- INGE Direct! (*tot Saïd*) Dat zal nogal een verandering geven? Als dat allemaal doorgaat?
- SAÏD Dat valt niet uit te leggen. Dat was — (*grijnst*) verhoudingen in acht genomen! — na de Tweede Wereldoorlog ook zo, met het Marshallplan. De grootste optimist had de gevolgen niet kunnen voorspellen, voor heel West-Europa. In '45 een ruïne, tien jaar later aan de top. Industrie, cultuur, onderwijs, vervoer. (*stilte*) Stel dat alles toch wordt afgeblazen, wat ga je dan doen?
- INGE Wie weet? Verhuizen? Ik lees elk weekend Brusselse gazetten. Immobiliën. Over te geven winkels en zo. Het is niet evident. (*stilte*) Wat gaat gij doen misschien, als uw santenkraam wordt afgeschoten?
- SAÏD Wie weet? Blijven rondhangen? Ik heb hier toffe mensen ontmoet.
- INGE Allez! Hebt ge het over Wivina of over Daan?
- SAÏD (*lacht*) In de eerste plaats: jou.
- INGE (*gespeeld verbaasd*) Mij?
- SAÏD We hebben nog geen kans gehad voor een goed gesprek. Maar als kennismaken met jou het enige was wat overbleef van heel mijn plan? Ik zou niet ongelukkig zijn.
- INGE Gaat ge beginnen vleien?
- SAÏD Een mens moet ergens mee beginnen.
- INGE Waarmee moet hij verdergaan?
- SAÏD Ik zou willen vragen... Nee, laat maar zitten.
- INGE Nee, nee! Zegt het! Ik kan er tegen! Vraagt maar op!
- SAÏD Als je het niet goed vindt, laten we het.

INGE Aamaai! Wat mag dat wel zijn?

STEVEN Ingetje? *(nog steeds ergens languit op de vloer, zoekend)*

INGE *(bars)* Minuutje, heb ik gezegd! Ik kom! *(poeslief tot Saïd)* Wel?

SAÏD *(aarzelt lang)* Ik zou je graag eens zien met je haar los.

INGE *(stampvoet koket)* Saïdje! Het is geleden van toen ik op mijn veertiende stond te jiven op een thé dansant in Dancing Rubens, dat ik dát nog eens gehoord heb. Met de reputatie die zuiderse mannen genieten...? *(komt dichterbij, trekt overdreven voorzichtig zijn das wat rechter)* Kunt ge niets originelers bedenken?

SAÏD *(geamuseerd)* Als ik mijn best doe.

INGE Dóet uw best. Wat wilt ge? Van mij?

SAÏD *(lange stilte)* Dat jij voor mij een goed woordje doet bij Vera. Zij is een mogelijk struikelblok en jij hebt een goed contact met haar.

INGE Dat is al? Een goed woordeke placeren?

SAÏD Het is een goed begin.

INGE Over Veraatje moet ge u geen zorgen maken. Daar is madame Liliane al tegen bezig. Die is bezig tegen iedereen. Daar moogt ge een kaars voor branden. Gelijk die over u de loftrompet kan steken? Hebt ge met haar wel een goed gesprek gehad? Een goed woordeke hier en daar?

SAÏD Dat zou ik eens moeten doen, ja.

STEVEN *(op handen en voeten)* Ik kan ze echt niet vinden, hoor.

INGE Zoekt dan voort, ik kom direct! *(weer tot Saïd)* In het begin? Voor gij hier kwaamt? Nijdig dat madame Liliane toen was. Ze zei dat ge een oplichter waart.

SAÏD *(nog steeds geamuseerd)* Dat heb ik mogen vernemen, ja.

INGE *(corrigeert nu zelfs zijn kapsel)* Zijt ge een oplichter, Saïdje?

SAÏD Als ik een bedrieger ben, zeg ik natuurlijk 'nee'. Als ik geen bedrieger ben, ook.

INGE Zegt dan: 'Natuurlijk, Ingetje. Ik bèn een flessentrekker.'

SAÏD *(lacht)* Er is maar één manier om dat uit te vinden.

INGE Oei, oei. Dat is? *(frult nog steeds aan hem)*

SAÏD *(duwt haar handen zachtjes weg)* Overtuig Vera. Dan zul je snel mogen ondervinden of ik een flessentrekker ben, of niet. *(knipoog, af)*

STEVEN *(lange stilte)* Je bent zeker dat je ze hier verloren hebt?

INGE *(somber)* Ik draag niet eens contactlenzen. Ik had een uitvlucht nodig.

STEVEN Goddank! *(staat op)* Ik was al bang dat we niet meer zouden kunnen praten.

INGE *(weert zijn omhelzing af)* Wat heeft ze geantwoord?

STEVEN Ze zit in de put, dat kun je niet geloven. Met de advocaat wil ze niet praten, met mij alleen over het broodnodige, alleen maar voor de kinderen. Die twee sukkeltes mogen niet de dupe worden van...

INGE Gaat ze akkoord, of niet?

STEVEN Ze vraagt tijd. Dat ergert mij nog het meest: die besluiteloosheid, altijd. Ik zie Fabienne nog doodgraag — als de moeder van mijn kinderen!, iemand met wie ik zo veel herinneringen deel — maar ze begrijpt mij niet meer. Op de universiteit had ze aan een half woord genoeg, nu moet ik bij alles een tekening maken. En ook... Ik schaam mij maar Fabienne trekt mij niet meer aan. Ik heb het vorige week nog eens geprobeerd, het lukt alleen als ik mijn ogen sluit en denk aan jou, of als ik denk aan...

INGE Stopt ermee! Wat is dat met die venten? Ge begint er een affaire mee, en voor ge het weet zijt ge hun huwelijksconsulent. Ik ben geen echtbreekster, gij zijt afgekomen met die scheiding, vergeet dat nooit. Of nee, kom, we vergeten het ineens helemaal, we gaan naar de vergadering, er is niets gebeurd, kom.

STEVEN Ik heb alles nu in gang gezet!

INGE (*bijna in tranen*) Het was een slecht idee van bij het begin.

STEVEN Het was van bij het begin iets heel bijzonders.

INGE (*lachje*) Bijzonder? Getrouwde vent botst op loslopende vrouw, ze vrijen voor de lol, en een jaar later staan ze ambras te maken over zijn vrouw en zijn kinderen. Zelfs dat vrijen, sorry. In het kleedkotje van mijn eigen boetiek, de winkel deur niet eens op slot. De eerste keer vond ik het spannend. Vannacht, in een kwaai droom, zag ik mezelf staan, op die vierkante meter tussen vier gordijnen, mijn benen open, gij ertussen, uw broek op uw knoesels, uw kont bloot, uw kop tussen mijn tetten, en maar vossen, jongens!, tegen de klok, voor mocht er onverwacht toch eens een klant binnenstormen.

STEVEN Dan gaan we naar boven en blijf ik eindelijk bij jou slapen. Ik wil mij niet meer wegsteken voor je burens!

INGE Elke keer lap ik mij hetzelfde. Er spoelt van ver een knul aan, bekend van haar noch pluim, alleen al daarom lijkt hij wreed speciaal, zodat ge denkt: die haalt mij hier wel weg. Na een tijdje blijft hij plakken en blijkt hij doodgewoner dan de rest.

STEVEN Dat heet sleur, dat risico loop je in elke relatie. En ik wil dat risico lopen, met jou, met veel plezier. Maar ik wil ook mijn verantwoordelijkheid niet ontlopen. Ik heb Fabienne gezegd dat zij het huis mag hebben, de helft van mijn loon, het volle hoederecht, en de kindjes komen drie dagen per week naar ons.

INGE De helft van dat huis is van u! Daar hebt ge recht op! En zij heeft toch ook een dikke job, waarom moet gij loon afstaan?

STEVEN Laten we in godsnaam niet beginnen over materie. Per slot van rekening ben ik degene die haar in de steek laat. Voor jou.

INGE Eigenlijk feitelijk komt gij niet los van uw Fabienne, beseft ge dat?

STEVEN Ik heb er net een hele week op zitten met advocaten en consulenten! Ik heb alle formulieren bijna klaar!

INGE Zegt haar dat ze uw huis krijgt, het leeuwendeel van uw loon, en alles van uw kinderen. Maar dan ook álles. Ik wil die niet zien en ik wil ze niet spreken. Hoe ze mij ook noemen, het zal mij tegenstaan. En ik zal hen maar ongelukkig maken.

STEVEN Maar Inge...

INGE Als ge mij wilt, kíest dan voor mij. En als ge kinderen wilt, máákt ze dan met mij.
Brengt ze niet mee lijk of ze meubelen zijn, of huisdieren. Het verwondert mij trouwens dat ge
niets gezegd hebt over die hond van u.

STEVEN Blacky zou volledig meekomen met mij.

INGE *(lachje)* Hoe komt het dat ik niet verwonderd ben?

STEVEN Inge, ik smeeek je! Vraag heel ons huis, vraag al mijn loon. Eis dat ik mijn kinderen maar één dag
per week mag zien. Een halve dag, een uur. Maar neem ze niet van me af. Verstoot ze niet.
Ik kan niet leven zonder hen.

INGE Ik wel.

STEVEN Dit zou zelfs Fabienne nooit van me eisen.

INGE Dat zegt genoeg, mij dunkt.

STEVEN Doe je dit om mij voor het blok te zetten?

INGE Ik doe u een plezier. Keert terug naar haar, en naar uw kroost.
Ge zult gelukkiger zijn dan ooit met mij.

STEVEN Dit kun je echt niet van mij vragen!

INGE Schattebol... *(geeft 'm een kus op het voorhoofd)* Dat heb ik juist gedaan. Saluut.
(af, Steven onthutst achterlatend; lange stilte)

LUC *(op)* Ah, gij zit hier? We vroegen ons juist af of ge al naar huis waart.
(haalt een krat bier te voorschijn) De vergadering is gedaan, de kogel bijna door de kerk.
Waarom blijft ge eens niet? Voor één keer zal het vrouwke dat wel begrijpen.

STEVEN *(lange stilte, knikt)* Doe mij maar een biertje. Tenzij er nog jenever is?

LUC *(lacht)* A volonté, makker! *(geeft Steven het krat bier in handen)* Robbie! Wilt ge nu wat weten?
(arm over Stevens schouder) De Steven blijft plakken! En hij vraagt waar de jenever is!

Twee

SAÏD

(op, met aktetas en plastic zak; de anderen nemen plaats op een stoel, luisteren eerst gretig, daarna steeds onrustiger; Rob notuleert) Beste vrienden. Hartelijk dank om zo talrijk op te dagen voor het ontvouwen — eindelijk! — van onze visie op niets minder dan de toekomst.

Voor ik eraan begin: hier is alvast een cadeautje voor achteraf bij denabespreking. *(haalt uit de zak flessen te voorschijn)* Dit keer... *(leest etiket)* Citroenjenever!

Niet dat ik jullie om wil kopen, hoor — daar zou trouwens heel wat meer voor nodig zijn, nietwaar? *(knipoogt, lacht)* Maar ik ken mijn pappenheimers, mensen, de geplogenheden van ons land, en ik heb daar het grootste respect voor, van kindsbeen af. *(diept nog flessen op)*

Regel nummer één: arriveer nooit met lege handen, hoe groot of klein ook de gelegenheid.

Regel nummer twee. *(opent aktetas en haalt een stapel dossiertjes, papieren, foto's te voorschijn)*

Stel jezelf en je familie fatsoenlijk voor. De mensen hebben dat graag, en ze hebben overschot van gelijk. *(deelt brochuurtjes uit)* De bollebozen achter de schermen — onze partners, banken en bedrijven — dat staat van naald tot draad hierin. Neem dat rustig thuis eens door.

Het is belangrijker, nu, dat ik jullie uitleg waarom — in alle bescheidenheid — ik en ik alleen de contacten en de terreinkennis bezit om dit project te bedenken en uit te voeren. *(kucht; kleine stilte)* Ik ben een migrantenkind. In deze streek geboren en getogen.

Belg geworden zodra ik kon. Ik heb daar nog geen moment spijt van gehad.

Ik kan het iedereen aanbevelen! *(knipoogt, lacht)* Ik heb zelfs mijn familienaam laten veranderen. 'Mijnheer Matthyssen'? Dat stond eerst niet slecht op mijn visitekaart. Het boezemde vertrouwen in bij werkgevers, mijn compagnons en klanten stelden het op hoge prijs.

Maar om door te breken in het buitenland heb ik mijn vroegere naam moeten heropdiepen. In Sydney en New York? In Ryad, in Bahrein? Daar heet ik weer Saïd Abdul Aziz.

Tegen mijn goesting, hoor! Maar ja: 'Matthyssen'? Met die dubbele t, een h, ypsilon, dubbele s? Er is niet één Chinees of eskimo die dat verstaanbaar uit zijn mond krijgt, laat staan een Amerikaan. *(schenkt zich een glas water uit)* En wat doet een mens dan?

Temeer als hij een Vlaming is? Hij is de wijste. Hij doet een toegeving. Hij past zich aan aan de grotere cultuur, omdat hij denkt: Ochot, Matthyssen of Abdul Aziz, wat maakt het uit?

Het gaat om wie ik ben, en wat ik kan. Dat is dan ook, beste vrienden, de derde gouden regel die ik heb mogen opsteken dankzij mijn opvoeding alhier: verlies je tijd niet met etiketjes en symbooldossiers. *(opent een grote envelop)*

Dus laten wij het, vrienden, hebben over de essentie. *(toont de foto uit de envelop)* Een kaaksbeen. Van een planteneter uit de prehistorie. Te zien geweest op tv en in de kranten. 'Amateur doet de vondst van zijn leven!' Die arme mijnheer Dek... *(grijnst hoofdschuddend)* Graaft hij eindelijk eens iets ordentelijks op? Moet hij dat kaaksbeen direct onbezoldigd afstaan, voor wetenschappelijk onderzoek! En wat blijkt, vrienden? Jawel! Ergens diep onder ons, hier en nu, as we speak!, zit een kudde Diplodocussen Dek klaar in de klei, als in de mal van een bronsgieter. Wachtend op hun verlossing. Hun wedergeboorte uit onze handen! *(neemt een slokje water)* Wij mogen niet de fout herhalen van het Waalse dorpje Bernissart.

Daar zijn, begin vorige eeuw, ook skeletten blootgelegd. Een kudde iguanodons.

Andere planteneters, die wie weet nog hebben geaasd op het territorium van onze diplodocussen.

De communautaire geschiedenis van ons landje indachtig, moeten we daar zelfs van uitgaan, nietwaar? *(knipoogt; Daan lacht als enige)* Bernissart was niet voorbereid.

Zij lieten het ene na het andere skelet domweg vertrekken naar het buitenland en bleven zitten met de overschotjes. Beesten waar een poot aan ontbrak, zelfs de kop. Tentoongesteld, nu nog, in de achterafruimte van een bouwvallig bibliotheekje, slecht belicht, onder het stof...

Met alle respect voor de Walen, vrienden: wij Vlamingen laten ons geen oor aannaaien.

Wij houden het heft in eigen handen. Fase 1! *(steekt duim omhoog)* De opgravingen!

Die bekostigen we nog met kapitaal van hier, dan blijven we baas.

De eerste inschrijvingen zijn al binnen.

Officiële en iets minder officiële. Niet iedereen geeft graag de bronnen prijs van zijn geld, nietwaar? *(knipoogt)* Maar de overheid verzekert ons dat — in ruil voor een kleine boete — alle ongebruikte reserves boven water mogen komen, zeker uit het buitenland.

Tot nut van 't algemeen! Fase 2. *(duim en wijsvinger omhoog)* Wij laten niet één skelet vertrekken.

Wij houden onze kudde bijeen en bouwen er een spectaculair museum rond, omgeven door een themapark dat zijn gelijke niet kent. Ongeremde fantasie is de boodschap. Kunstenaars

herscheppen de habitat van de planteneter! Een klank- en lichtspel imiteert een voorhistorisch onweer! Compleet met aanval van zo'n iguanodon – al dan niet gesubsidieerd door het Waalse gewest. (*knipoog; zelfs Daan lacht niet meer; drie vingers omhoog*) Fase 3! Ons dinopark is maar de kern van een allesomvattend vakantie- en entertainmentdorp, dat – geloof mij! – de potentie bezit van een regelrecht Europees Las Vegas, dat toch ook maar verloren ligt in een woestijn en desondanks jaarlijks miljoenen bezoekers trekt. Zo groot moeten wij de zaken durven zien, vrienden. Wij zijn geen Bobbejaanland. Geen Dolfinarium. Onze doelgroep bestaat niet uit Brabantse kerngezinnen die zich op zondagmiddag vervelen. Onze doelgroep zit waar het grote geld zit. En de grootste markt ter wereld, vrienden, is en blijft: petroleum.

Die komt in mammoettankers naar hier, ons geld gaat bij bakken naar ginds.

En het mooie is, vrienden, dat wij die oliedollars gaan terugverdienen dankzij de poëzie van onze Diplodocus. (*drinkt even*) Al die sjeiks, al die koninklijke families rond de Golf – ik ken ze, ik doe zaken met ze, ik spreek hun taal, ik deel hun gebedsmat... Ook zij vervelen zich te pletter, en niet alleen op zondagmiddag, alle goud en marmeren paleizen ten spijt. Wat wij hun gaan verkopen, vrienden, zijn de twee schoonste producten op aarde: heimwee en de hang naar hereniging. Wij hebben onze diplodocussen. De sjeiks dolen rond in een woestijn met onder hun voeten niets dan fossiele brandstof – het omgekeerde van een woestijn, want olie?

Dat zijn samengeperste oerwouden van weleer, miljoenen prehistorische planten.

Maar met niet één bewaard gebleven beest! (grijnst) Wie van jullie heeft ooit al horen praten van een dinosaurus, opgegraven in de Sahara? Dat wordt dan ook ons eerste lokaas voor verveelde oliemiljardairs: een hartelijke verbroedering van twee soorten erfgenamen. De erfgenamen van verdwenen beesten – wij – en de erfgenamen van verzwolgen planten – zij.

Bezitters van skeletten – wij – en bezitters van petroleum – zij. En laat die miljardairs maar flink huiveren met het schrikbeeld dat de verdeling andersom had kunnen uitvallen!

Want huivering, beste vrienden, doet eten, én de rest. Dat wordt ons tweede, meteen echte, lokaas. Onze legendarische Belgische gastvrijheid. Ik kan ervan meespreken. Mijn ouders kwamen naar hier, uitgeput, ze wisten van geen hout pijlen maken, maar kijk: hun bedje was gespreid.

Ze kregen werk, niet altijd van het properste, maar het was: werk. Een ziekenfonds, een woning, al eens een taalles, openbaar vervoer tot laat in de avond, een schooltje waar ik terecht kon...

Nee, echt. Ik zeg het met de hand op het hart: wij Belgen hebben ons niets te verwijten in verband met migranten. We hebben gedaan wat we konden. Maar vrienden: kunnen jullie je inbeelden wat wij, die berooide gastarbeiders al met open armen ontvingen, zouden kunnen betekenen voor gastbezoekers die de centen én de vrije tijd bezitten om voluit te genieten van al onze pluspunten? Onze gemoedelijkheid! Onze wereldberoemde streekgerechten! Onze bieren – want ver van de heilige plaatsen vandaan wordt dat sneller door de vingers gekeken.

Onze schilders, onze wevers van weleer! En als Las Vegas ons voorbeeld is: waarom dan geen casino? Waarom niet meer dan één? Ons themapark is maar een kader. De echte kern is het keren van de dollarstroom. (*aarzelend, ietwat gespannen*) Natuurlijk... Daar staat soms iets voor in de plaats.

Zoals ik in het buitenland water in mijn wijn moest doen door mij opnieuw Abdul Aziz te noemen, zo moeten wij ook hier al eens een inspanning doen. We zullen er bijvoorbeeld niet onderuit kunnen om een moskee te bouwen, en nog niet zo'n kleine. Maar zelfs daar, vrienden, kunnen wij een belangrijke signaalfunctie vervullen! Wij schrijven een wedstrijd uit, onder de modernste toparchitecten. We laten hen het concept 'gebedshuis' radicaal herdenken! Wat het Opera House voor Sydney is, en het Guggenheim Museum voor Bilbao, moet dat gebouw worden voor ons. Heel de wereld moet komen kijken, naar onze moskee! Zo geven wij een duwtje aan de broodnodige modernisering. Dat past zelfs binnen onze tradities van vrede en verdraagzaamheid.

Ik zeg u dat als trotse Vlaming en vrome moslim. We moeten allemaal mee met onze tijd.

(*glimlach, spanning is weg*) Daar staat wel het heerlijke feit tegenover dat wij voor de rest gewoon onszelf mogen blijven. Móeten blijven. Dat is zoals met de Club Méditerranée, die in de Algarve een ten dode opgeschreven vissersdorp opkoopt, en doet heropleven met restaurantjes en souvenirwinkels: die vissers verdienen nu meer met de verkoop van vissticks dan vroeger met het vangen van sardienen – en ze zijn toch nog altijd bezig met vis! Hetzelfde geldt voor ons. We mogen zo Belgisch mogelijk blijven. Hoe Belgischer, hoe liever! Arabieren met geld hebben dat graag. Pas op, het moet geen folklore worden. Geen Bokrijk. Ik zeg niet dat iedereen weer klompen moet gaan dragen. Al moet je je zeker niet geremd voelen, mocht je er zin in hebben. Voilà. Dat was het zo'n beetje. In grote lijnen. Zijn er vragen? (*lange stilte*) Sorry, misschien ben ik te lang aan het woord geweest. (*glimlach*) Te veel feiten en verbanden op een hoop gegooid.

Zo gaat het altijd met mij – (*knipoog*) dat temperament, nietwaar! (*stilte*)

Mevrouw Delcourt misschien?

LILIANE *(leest al een tijd ingespannen de brochure)* Wat? Nee, nee! Ik ben de cijfers nog aan het bestuderen.
(leest voort)

SAÏD Mevrouw Mettepenning?

VERA *(schrikt)* Ik? Moet ik? Als eerste, zomaar?

SAÏD *(lacht)* U hoeft helemaal niets, misschien hebt u een vraag, dat is al.

VERA *(kijkt in paniek naar de anderen)* Ik? Nee! Het is te zeggen, allez... Nee nee! *(zenuwlachje)*
Het was duidelijk. Dank u! Merci! *(stilte)*

SAÏD Mevrouw Vanhoorebeek, hebt u geen vraag?

INGE *(mokkend, sip)* Niet echt. Ik snap maar de helft. *(zwijgt)*

SAÏD Mijnheer Brouwers dan?

LUC *(bokkig)* Ik snap er helemaal niets van.

SAÏD Misschien dan toch al één concrete vraag?

LUC *(blaast verveeld)* Ga ik er geld mee verdienen?

SAÏD *(brede glimlach)* Ik zou hier anders niet staan, nietwaar.

LUC *(haalt schouders op)* Dan doe ik mee, hé. *(stilte)*

STEVEN *(steekt hand op)* Ik heb wel een, euh, vraagje, zeg maar. *(staat op, zenuwgrijns)*
Misschien is het onbelangrijk, hoor, iets doms, en dan sorry bij voorbaat.
U zult er zeker zelf aan gedacht hebben, maar... Voor dat dinopark en zo...
Is er al een milieueffectenrapport?

SAÏD Dat is een beetje voorbarig, vrees ik.

STEVEN *(gaat hevig knikkend weer zitten)*
Ja ja, natuurlijk, natuurlijk, dat dacht ik wel, uiteraard, sorry hoor. Sorry!

DAAN *(steekt ook hand op, gaat staan)* Eén vraagje. Een kleinigheid, hoor. *(plechtig)*
U kwam daarnet te zeggen dat u vroeger anders heette, en tegenwoordig: 'Matthyssen'?
Dubbele t, h, ypsilon, dubbele s...? Is er een speciale reden waarom u juist deze naam hebt gekozen?

SAÏD Ik heb een telefoonboek opengeslagen en zomaar iets gekozen.

DAAN Goed!, goed!, ik vroeg het mij maar af, genealogisch gesproken, *(gaat zitten)* misschien iets met semantiek, of onze sagen en legenden, maar nee, goed: een telefoonboek dus, prima, dank u.
Dank u! *(stilte)*

SAÏD Wel, als er echt geen vragen meer zijn, rest mij alleen...

ROB Momentje! *(steekt schrijvend zijn vinger op)*

SAÏD Mijnheer De Wulf, excuseer! Dom van mij. Dat komt door dat noteren, ik verwar u met een secretaris, duizendmaal excuus!

ROB *(pissig)* Och. Ik ben dat gewoon. Ik heb één pertinente vraag. Voor in het verslag. *(bladert terug)*
Zo'n 'igu...', 'iguanadon' – hoe spel je dat?

SAÏD *(uit zijn lood geslagen)* Iguanódon? I, g, u, a...

ROB Niet te snel! I, g, u, a...

SAÏD Juist: u, a, n...

ROB U, a, n...

STEVEN *(half op van zijn stoel, zenuwgrijns)* Nee nee, Rob, één keer 'u, a' — anders is het 'igua-uanodon'!

ROB *(gooit kwaad zijn pen neer; slaat map dicht)* Luistert: ik zal schrijven 'een ándere planteneter', iedereen weet wat we bedoelen. *(stilte)*

SAÏD Als er dan verder geen vragen zijn? Dan zie ik jullie graag terug op de volgende vergadering. Jullie mogen mij intussen altijd bellen. Zo! Bedankt voor de aandacht. En geniet van de citroenjenever. *(af)*

VERA *(barst los)* Hebt ge dát ooit al geweten!

LUC Moeten we daar een hele avond aan verkloten?

ROB Halverwege had ik het al door!

STEVEN Dit is toch onduidbaar?

DAAN Het is een kaakslag!

INGE Een moskee... Ik zie mij al bezig!

LUC Die jongen is crimineel zot.

VERA Naar mij moet ge niet kijken, ik heb het op voorhand gezegd.

STEVEN Zo'n mastodontproject, niet eens een milieueffectenrapport!

INGE Een modérne moskee — mijn oor!

DAAN Veelwijverij? Op loopafstand?

LUC Een términaal geval.

ROB Ik ben door blijven schrijven omdat ik het gewoon niet kon geloven.

INGE Ik zal mijn Italiaanse schoenen eens bij zo'n deur achterlaten? Die zie ik nooit meer terug!

VERA Ík heb het voorspeld, sorry hoor.

DAAN Het ergste vond ik nog die vergelijking met dat vissersdorp!

LUC Op zijn kop gevallen! Letterlijk!

ROB Het stomste verslag dat ik ooit al heb genotuleerd.

DAAN In de Algarve!

STEVEN Een 'klank- en lichtspel' — dat is zélf iets voorhistorisch!

VERA Heb ik het voorspeld of niet?

INGE Volgende keer zal ik hem eens goed zijn vet geven.

VERA Ge zult niet alleen zijn.

DAAN Ik heb een serieus ei te pellen.

LILIANE Wacht 's even! (*is blijven lezen, steekt nu haar hand op*) Hou 's jullie mond, allemaal! (*men zwijgt*) Als deze cijfers en tabellen kloppen? (*toont haar geopend brochuurtje*) Zelfs maar voor de helft? Dan doet die jongen ons een regelrechte goudmijn cadeau. (*verbaasde koppen, lange stilte*)

Een

Daan, Luc, Rob, Steven, Wivina, Vera en Inge op het voorpodium. Er heerst een verwachtingsvolle feeststemming, met niets dan lachende gezichten. Er worden flessen schuimwijn ontkurkt.

DAAN (*speecht*) Waarde burens en geachte kennissen! Het is mij — als nestor én in mijn hoedanigheid van voorzitter der heemkundige kring — een waar genoegen u te mogen begroeten, om meteen daarna het woord al door te moeten geven.

LUC (*roept*) Godzijdank! (op Wivina na lacht iedereen) Geeft maar door!

DAAN (*monkelt*) Die dekselse garagist van ons! Een deugniet, hoor. (*weer plechtig*) Ik geef met plezier het woord aan onze benjamin, die hier ook het minst lang woont, maar die zich op korte tijd geliefd heeft weten te maken als geen ander. Hij heeft deze avond zelf ineengebokst, een beetje als een eresaluut van de 'bezoeker' die hij nog altijd een beetje is, áán de 'nieuwe' bezoeker die we straks eindelijk ontmoeten.

LUC Afgeven, Daan, áfgeven! (*men lacht*)

DAAN (*monkelt*) Een schavuit, nietwaar? Maar hij heeft gelijk. Dames en heren, mijnheer Herbots! (*applausje*)

ROB Mannen, hier is toch iemand een verslag aan het maken, mag ik hopen?

INGE (*schenkt schuimwijn uit*) Doet gij dat ineens, dan weten we dat het goed gedaan is.

ROB (*geleid*) Allez, vooruit. Heeft er iemand pen en papier? (*niemand antwoordt, Rob gaat er zelf zoeken en zet zich te schrijven*)

STEVEN (*glundert*) Lieve mensen! Hartelijk welkom, allemaal. Eerst en vooral: dank je, Daan, voor je vriendelijke woorden, en voor de vele uren waarin je me wegwijs probeerde te maken in onze rijke geschiedenis.

LUC Troost u, dat probeert hij bij iedereen! (*men lacht beamend*)

STEVEN (*lacht even; dan ernstig, ietwat nerveus*) Deze avond, lieve mensen, kan in diezelfde rijke geschiedenis een heel nieuw hoofdstuk doen beginnen. Een hoofdstuk dat we, zonder uitsluiting, met z'n allen samen zullen schrijven.

VERA (*tegen Inge*) Ik ben zo blij dat ik gekomen ben, ik ben zó blij.

INGE (*geeft Vera een glas*) Hela! Wat scheelt er met u?

VERA (*ontroerd*) Dit had onze Georges nog mee moeten kunnen maken.

INGE Hij maakt dat mee! Hij zit naar ons te kijken, daarboven, en hij knikt dat het goed is.

VERA Denkt ge dat echt?

LUC Hij drinkt zelfs een glas mee.

VERA Denkt ge?

INGE Lucske... *(geeft hem een glas)* Laat het uit, ja?

LUC Excuus. De Georges kennende, is het een flés dat hij drinkt.

VERA Denkt ge dat echt?

INGE Lucske!

DAAN *(klapt in de handen)* Mensen! Een beetje consideratie, graag. *(men zwijgt)* Steventje? Ga je gang, jongen.

STEVEN *(dappere glimlach)* Dank je, Daan. We zijn nog niet voltallig, we wachten nog op... *(leest van een blad)* mevrouw Delcourt.

INGE Die schijtkont?

VERA Ik hoop dat ze wegblijft!

ROB *(gooit zijn pen neer)* Mannen, als ge begint te schelden, vraagt dan iemand anders voor uw verslag.

INGE Robke... *(reikt hem zijn glas aan)*

ROB Ja, gewoon, daar doe ik niet aan mee.

INGE We zullen ons gedragen, ja? Is het goed?

ROB Allez, dan. *(neemt het glas nu toch aan)*

DAAN *(klapt in de handen)* Mensen, alsjeblieft zeg! *(men zwijgt)* Steventje?

STEVEN Dank je, Daan. Ik zou graag eerst even uitleggen wat ik wil bereiken met een verwelkomingsavond als deze.

LILIANE *(op, gejaagd, streng)* Goedenavond iedereen, excuus dat ik te laat ben maar het had geen haar gescheeld of ik had niet kunnen komen.

INGE Zegt dat het niet waar is! *(knipoog naar Vera)*

LILIANE *(trekt mantel uit)* Mijn vergadering liep uit, ik stond in de file, ik kon de weg naar hier niet meer vinden... Maar goed, ik ben er nu.

INGE Dat is een feit.

VERA Dat kunnen we niet ontkennen.

DAAN *(heeft voor zichzelf een glas genomen, biedt een ander aan Liliane aan)* Een glaasje schuimwijn, mevrouw Liliane?

LILIANE *(neemt het glas aan)* Eentje dan. Maar niet te veel plichtplegingen en poespas, ik heb weinig tijd. Als ik hier al ben, is het om jullie te behoeden voor een misstap. Hoever staan we?

ROB *(leest uit zijn verslag)* Steven legt uit wat hij wil bereiken met een avond als deze.

DAAN Steventje? *(verleent hem met een weids gebaar opnieuw het woord)*

STEVEN Het is niet mijn bedoeling vanavond...

INGE Sorry dat ik weer onderbreek, maar moogt gij dan geen glaaske hebben, arme jongen? *(biedt hem een glas aan)*

STEVEN Dankjewel. *(neemt het glas aan)*

INGE Graag gedaan. *(zwoele kusmond en knipoog, onmerkbaar voor de anderen)*

STEVEN *(blozend)* Vanavond bespreken we nog niets, en beslissen al helemaal niet. We gaan alleen wat babbelen en elkaar beter leren kennen. Het spreekwoordelijke ijs breken.

LILIANE Voor die softe nonsens ben ik niet van Brussel naar hier gekomen.

STEVEN *(stotterend)* Een groots project vereist een gevoelsmatig fundament.

DAAN Dat vind ik toch ook, mevrouw Liliane.

LILIANE Onzin. Een groot project vereist een grote manager.

SAÏD *(op, in verzorgde vrijetijdskledij, met een plastic zak vol flessen)*
Goedenavond, iedereen. Ik ben toch niet te vroeg?

DAAN Integendeel! Kom binnen, kom binnen! Ik zal u aan iedereen voorstellen. Steven, tolk aan het Europees Parlement.

SAÏD Weet ik. *(schudt 'm toch de hand)*

STEVEN *(geërgerd)* Hij is mij zelf in Brussel komen opzoeken.

DAAN Natuurlijk! Dom van me, dom. Vera, landbouwster.

VERA Aangename kennismaking, mijnheer. Ik ben zo blij dat ge gekomen zijt, ik heb het juist nog verteld, dát had wijlen...

DAAN Later, Vera, later. Luc, garagist. Rob, boekhouder.

LUC Hallo.

ROB Kunt ge straks uw telefoonnummer en adres geven? Voor het verslag.

DAAN Liliane, handelsrechter.

LILIANE Voormálig. Maar nog altijd met de nodige contacten.

INGE *(in haar ene hand haar eigen glas, in het andere een glas voor Saïd)*
Inge, boetiekhoudster. Mag ik u een glas aanbieden?

SAÏD Eigenlijk niet. Ik drink geen alcohol.

INGE *(monstert hem van kop tot teen)* Eén glaaske? Voor de gelegenheid?

SAÏD *(neemt het glas)* Oké. Voor de gelegenheid. *(tot Daan)* U hebt zich nog niet voorgesteld.

DAAN Dom van me, dom! Daan, gepensioneerd leraar geschiedenis, voorzitter van de heemkundige kring en bezieler, al zeg ik het zelf, van een groot deel van ons cultuurleven – aangenaam!
(steekt hand uit)

SAÏD Wacht... *(heeft zijn handen vol met dat glas en die plastic zak)* Hier! *(hangt de zak aan Daans hand)*
Ik heb een cadeautje meegebracht. Iets kleins, hoor.

DAAN Mijn beste, dat had je niet hoeven te doen!

LUC Aan het geluid te horen anders wel.

DAAN *(omgeven door de anderen, haalt de flessen een na een te voorschijn)*
Kijk nu! Appeljenever! En jenever van bosbessen!

ROB Mannekes, niet te snel! (*noteert*) Dus, eerst: appeljenever.

DAAN Dan: bosbessen. (*blijft flessen te voorschijn halen, omringd door de anderen*)

SAÏD (*tot Wivina*) En u? U bent? (*Wivina kijkt hem dof aan*) Ik ben Saïd Matthyssen, aangenaam. (*steekt zijn hand uit*)

WIVINA (*haar gezicht klaart op*) Van de Matthyssens hier wat verder?

SAÏD (*glimlacht*) Nee nee. Dat is een vergissing. Ik heb hier geen familie.

WIVINA Geen familie?

SAÏD Niet van die naam. En ze zijn dood.

WIVINA (*grijpt zijn kin, draait zijn hoofd zacht heen en weer, bekijkt zijn ogen*) Toch, toch. Twee druppels water uw grootmoeder. Helaas: de neus van uw vader.

SAÏD (*grijnst*) Dat moet echt een vergissing zijn. Het spijt me.

WIVINA Nee. Er zijn van die dingen die nooit veranderen. Nooit! (*achter de rug van haar hand*) Soms is dat goed. Soms ook niet. (*knipoogt*)

DAAN (*komt erbij staan*) Haar was ik nog vergeten. Wivina. Zonde, hè. (*streelt haar over het hoofd*) Ze is niet altijd zo geweest. Vroeger kon ze uren vertellen. Schitterende vrouw. Ze kende alles van iedereen. Dan ineens: páts. Een kleine bloedklonter. En alles gaat verloren. Een heel kadaster weg.

INGE (*tikt Saïd op de schouder*) Bedankt voor uw cadeaus.

LUC Zo iemand wil ik alle dagen leren kennen.

SAÏD Dank u! Dat noem ik nog eens een begroeting. Kom, laten we daarop klinken. (*gaat op stoel staan*) Waarde vrienden — als ik al ‘vrienden’ mag zeggen, na deze luttele minuten?

INGE Doet maar op. (*Liliane zet haar glas ergens neer, Steven mokt*)

DAAN Absoluut.

VERA Allez, zeg! Als dat al niet zou mogen?

LUC Waarom niet?

SAÏD Vanmorgen, vrienden, keek ik in mijn spiegel. En ik zei: Saïd Matthyssen? Dit wordt de belangrijkste dag in uw leven.

VERA (*schrikt*) Saïd?

SAÏD Maar niet alleen in mijn leven, vrienden. Geloof me. Ik zal u versted doen staan. Ik heb een voorstel meegebracht, waarop niet één van u zal kunnen antwoorden met ‘nee’. (*heft het glas*) Op ons allemaal!

INGE EN DAAN Gezondheid!

LUC Prosit!

VERA Saïd!?

ROB (*al schrijvend*) Santé!

doek.

Colofon

Diplodocus Deks. Triomf der archeologie is een toneelstuk van Tom Lanoye, geschreven in opdracht van Publiektheater (Gent) en Koninklijke Vlaamse Schouwburg (Brussel), naar een idee van Domien Van Der Meiren. In diens regie ging het stuk in 2004 in première in Brussel. Het werd in dat jaar uitgegeven door Prometheus (Amsterdam), in één band met De Jossen. Val en revival der saamhorigheid.

Diplodocus Deks. Triomf der archeologie werd gespeeld door Jakob Beks (Rob de Wulf), François Beukelaers (Daan de Greve), Hilde Heijnen (Liliane Delcourt), Katrien De Ruyscher (Inge Vanhoorebeek), Valentijn Dhaenens (Steven Herbots), Dimitri Duquennoy (Said Matthyssen), Lucas Vanden Eynde (Luc Brouwers) en Hilde Uytterlinden (Wivina Passemier). De dramaturg was Hildegard De Vuyst.

De tekst van *Diplodocus Deks. Triomf der archeologie* mag vrij worden gedownload en verspreid. Opvoeringen, geheel of gedeeltelijk, mogen pas plaatsvinden na een voorafgaande schriftelijke afspraak met SABAM

Aarlenstraat 75-77 1040 Brussel
+/32/2/286 82 11 contact@sabam.be www.sabam.be

© - Tom Lanoye, Antwerpen, 2004/2012

vorm: Jeroen Los 2012